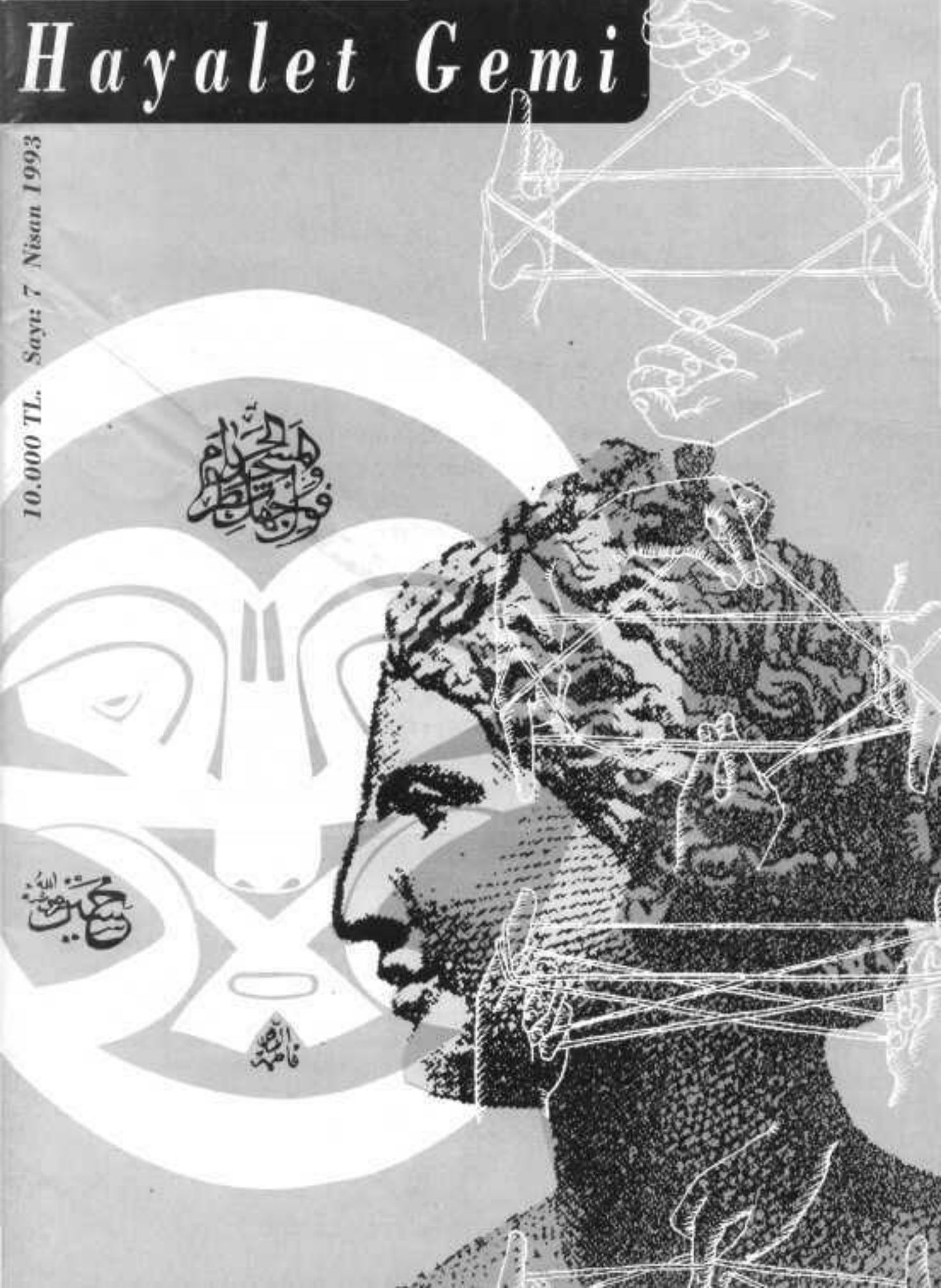

Hayalet Gemi

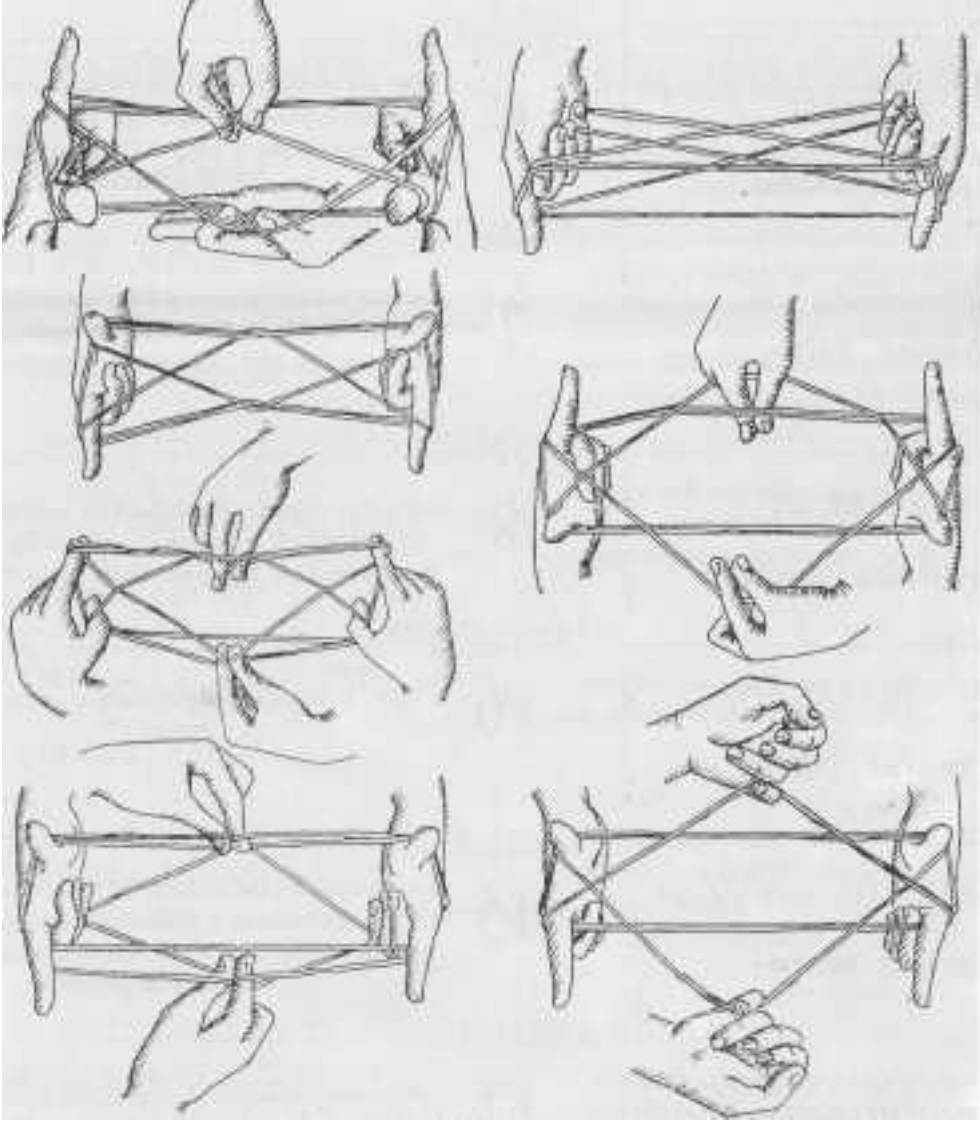
10.000 TL. Sayı: 7 Nisan 1993

*Başka bir dünya olduğuna yemin
edebileceğiniz o açık denizlerin gecesinden
çıkıp gelen hayalet geminin sisli şehir
caddelerinde, köy mezarlıklarının tarlalarla
kesiştği boşluklarda, çocuk parklarında ve
kurgusu boşalmış luna-parklarda, sandalyeleri
ters çevrilmiş meyhanelerde, okuyucuları
çoktan yokolmuş kütüphanelerin ıssız
koridorlarında gezindiğini mutlaka birileri
fısıldamıştır kulağınıza. Hatta geceleyin
birdenbire havlayan köpeklerin neden
ürktüklerini o zaman hissetmişsinizdir.
Ya da tüm bunlar uyku ile uyanıklık arasında
yaşanan türden bir hayal...*

seyir defteri

Geçmişi ve geleceği birbirine bağlamak isteği ile kurduğumuz tüm ilişkiler eninde sonunda birbirine düğümlendiğinde hayalgücünün sımsıcak ve ümit verici sahillerine yelken açıyoruz. Ve, bir ip oyunu gibi sürüp gidiyor oyunlar. Sanki sonsuza dek çeşitlenecekmişcesine üreyen, çoğalan oyunlar, bir an geliyor kendini yinelemeye başlıyor. Kendini yineleyen mevsimler gibi... Unutuldu, aşıldı zannedilen tarikatların, felsefelerin, inançların , çözüldü diye bilinen muammaların tekrar tekrar hiç yok olmamışçasına veya yeni yepyeni bir kılık içersinde hayata dönmesigibi... Parmaklarınızı açtığınızda çok önceki bir şekil çıkıyor karşınıza. işte o zaman düşünüyorsunuz: Çocuklara ne bırakacağız?

içindekiler

üstü çizilmiş kişiler

ACISIZ BİR KUŞAĞIN DAYANILMAZ
AĞIRLIĞI

ferhat aktan

6

Bak sen Medya Plaza'da iki sekreterinle çekilmiş Video Clib'inde Eğil salkım söğüt eğil diyorsun. Salkım söğüt tabii ki eğilir başka ne yapısın ? Önada ne kızıl atlılar var, ne de rüzgar kanatlılar.

atlas

BİZ, GÜZEL ÜLKE... BAHAR'A DAİR

halide velioğlu

7

Tekerrür ibaresinin ağırlığından sıyrılmış pek de kişisel olmayan o büyük tarih bitti deniyor... Bir, tek bir macera yok artık... (Saatlerinizi ayarladınız mı?)

yanlışpusula

GELENEK Mİ?

bedirhan muhip

8

Gelenekler olmayınca süreklilik de sağlanamıyor tabii. Bu nedenle yüzyılı aşkın süredir varlığını sürdüren kurumlarımızın sayısı parmakla sayılacak kadar az.

deligömleği

AH, SEVGİLİ JAN PİYER*.

murat gülsoy

10

Siz. de şapkalı-üç-adam'a kızanlardan mısınız?

hayalperdesi

'ÖZEL DEDEKTİF OLACAĞIM'

pınar türen

13

Dış dünya ile kızın arasındaki tek bağ televizyondur. Anketin sonlarına doğru sordum 'büyüdüğün zaman ne olmak istiyorsun?' Kızın cevabı hemen geldi 'özel dedektif olacağım'.

denizin kızları

BİR "FELSEFE MAKİNASINA"
DESCARTES'I YÜKLESEK Mİ?

kaan yazıcıoğlu

17

Daha sonra kalktılar. Felsefe öğrencisi diğerine kurduğu sistemin sanata benzediğini, dolayısıyla yine defelsefe alanında tartışamayacağını söyledi. Öteki gülümsedi, ayrıldılar.

kara göründü!

PLATONİK CENNET

ed regis

20

Ancak Enstitu'de elle tutulamaz varlıklarla ilgilenen araştırmacılar arasında sadece matematikçiler yaşamıyor, fizikçiler, ve astronomlar da aynı durumda.

deja vu

TANRILARIN-KRALINDAN
KRALLARIN-TANRISINA

sadık türksavaş

22

Ancak, ...trajik çağın günbatımı ağır ağır yaklaşmakta, ...ve Krallann-Tannısı, Tannlann-Kralına gökyüzünün kızılığında şöyle konuşmaktadır.

YENİLMİŞ KAHRAMANLARIN
ÖZGEÇMİŞİ

selçuk akman

KİŞİSEL BİR ANSİKLOPEDİDEN
SEÇİLMİŞ MADDELER

murat erkman

SALINCAK,
KAYDIRAK,TAHTEREVALLİ VE KUM

sabri gürses

ANNE ORAYA KAÇ ADIM VAR?

çiğdem çalkılıç

3.DUNYA SAVAŞI
2.Bölüm

nejat aksoy

TOSBAĞALAR ÜLKESİ

derya erkenci

RİVAYET MUHTELİF

sedef erkman

HURUFİLİK
Ortodoks İslamî Gelenekten Kopuş

ergun kocabıyık

kutupyıldızı

24

*Bu şehri Saran Sisini duyuyor musun
Bu Senin Sesin, bir Aksiseda Sessizliği
Derinden iç geçirmelerin ıssızlığıdır zaman.
Erken uyandığın Sabahların yorgunluğunu Söylüyor Şarkılar.
Şimdi herkes mahmur ve perişan.*

deligönlüğü

26

*Benim burada anlatmak istediğim ise midenin
beyinden daha vefakar bir organ olduğudur. Mide her
zaman itiraz etmeden içindekileri sindirmeye çalışır.
Hazımsızlık, kusma ve benzeri belirtiler beynin ona
yüklediği görevin ağırlığından kaynaklanır.*

atlı karınca

28

*Çocuk, ailesi-belediye,devlet-araştırmacılar birliği
tarafından belirlenmiş alan içinde bedenini hareket
ettirir; oyun alanı, bedenini harekete geçtiği yerdir.*

- tehlikeli oyuncaklar

30

*Eme işlemi ille de özel bir mekan gerektirmez. Açık, kapalı, toplu,
topsuz mekanlarda gerçekleştirilebilir. Ezilenler bu sırada kutu kutu pense
oyunayıp çiklet çiğnerler.*

med-cezir

34

*Bütün olarak bakıldığında çevreye en çok zarar veren
gelişmiş ülkeler. Bu ülkelerin üretim, ulaşım ve
tüketimlerini aynı hızda.sürdürmelerinin ekolojik bir
felakete neden olacağı kesin.*

başka bir dünya

37

*Garip ve ne yaptığı belli olmayan derneklerin,
bürokratik cahilliğin, tükenen çevrenin ve feryat eden
halkın arasında gün geçtikçe ezilip parçalanıyor
Dalyan.*

ezberimdekiler

39

*Peki, tarih bitti mi? Bu soru son yıllarda oldukça sık
soruldu aslında, bir cevap bulmak ise çok kolay
görünmüyor.*

kayıp hazine

42

*Bektaşilikteki, her insanın yüzünde elif, lam, ha
harflerinin yani Allah sözcüğünün yazılı olduğu
inancı, Hurufilik'ten kaynaklanır. Tanrı insanın
yüzünde görünür; insan yüzü tanrının bir
yansımasıdır.*

ACISIZ BİR KUŞAĞIN DAYANILMAZ AĞIRLIĞI

ferhat aktan

Bir kıyıdan baktım dünyaya ellerimde tuz avcumda sedef bir mavilik bir açıklık, özgürlük hasreti yüreğime vuruyor nerde nerde insanlar *diyerek geçti bir kapıdan gençliğimiz. Orda tembel öğrenciler, isyankâr tevekkül sınavlarına çalışıyordu. Bir yanda yeniye özlem diğer yanda eskinin izleri. Evet bir kıyıdan bakmıştık dünyaya ama karşı kıyı görünüyor muydu, ya da çocuklardık, parlak yıldızlardık o zaman şarkısını en dokunaklı çehremizle dinlerken o zaman hangi zamandı, yaşamış mıydık gerçekten, yoksa masal mıydı anlatılanlar, işte o zamanlardan ana kalan yıllarda seni dinledik durmadan. Ve durmadan hüznü taşıdık sırtımızda. Ardımıza kazanç kapıları takılmamıştı henüz, işin raconunu da öğrenmemiştik devlet dairelerindeki hocalarımızdan. Ama ümitliydik, neye mi, işte orası biraz karışık. Bir hayli çakırkeyif ayrıntılar gizlidir kuytularında. Ada 'yi dinlemek, ada'da dinlemek, herşeyden önemlisi kendini dinlemektir sesin. Senden kimse şüphelenmiyordu. Oysa biz bilerek dinliyorduk seni, yaklaşan tehlikeyi de bal gibi biliyorduk. Belki sırf bu yüzden dinliyorduk çünkü sandığımız ezgilerini. Kendimize dönmek istiyorduk, evimize dönmek istiyorduk, kalbimize dönmek istiyorduk, şarkıya dönmek istiyorduk. Ama evinden dönmemek üzere çıkarılmış bir kiracının, kalbini koyacak yeri olabilir miydi. Biliyorduk sen uzaklardayken Bir çivi çakma duvara demiştin, iskemleye savur ceketi. Seni sılaya çağırın haber ana dilinden diye hatırlatırdı şarkıların. Biz unuttur Sus söyleme bir şey söyleme derdik, çünkü bize kalan hüznün ve keder -mis öyle rivayet ederler, kimbilir belki de doğrudur. Belki de ihtilal müjdecisi marşların yerini kederli aşk şarkıları aldı. Sözlerini Aragon da yazsa değişmiyor bu kural, ismini değiştirmiş bir kaçak kadar bile soylu değil söylediğimiz şarkılar. Çünkü şarkıların yaşamla birlikteliği sona erdi. Barışık değil yaşamla, tasarlananlar. Bak sen Medya Plaza'da iki sekreterinle çekilmiş Video Clib'inde Eğil salkım söğüt eğil diyorsun. Salkım söğüt tabii ki eğilir başka ne yapsın? Önada ne kızıl atlılar var, ne de rüzgar kanatlılar.*

Usulca yağın yağmurun altındaki sokak lambasına siperlenmiş, seyrediyoruz,, caddenin karşısında uyuyan evin penceresine vuran gölgemizi. Ama bu gölge bizim değil, peki ya kimin? Senin sesin, içe dönmenin destanını yapabiliriz şimdi. Saat 4 yoksun, Saat 5 yok, kimbilir belki ilerde geri döneceksin. Fakat döndüğünde biz olmayacağız bu ülkede. Ve umudu kesme yurdundan diyen biri de çıkmayacak bir daha. Bir daha tekrarlanacak yalan ve dolan. Kardeşler duymayacak, boğulmak istenen çığlıkları. Bu demektir ki sen bittin, sen yoksun. Bu yüzden seninle birlikte varoluyoruz şimdi. Bu yüzden, tükenişimiz sefil ve ikiüzlü.

BİZ, GÜZEL ÜLKE... BAHAR'A DAİR

halide velioğlu

*Kocakarılardan bilinen soğuk Mart günlerinde burnuma sıkça bahar kokulan geliyor... "İşte" diyorum, "tekrar... tekrarın tekrarındaki başdöndürücülük." iler ne kadar ben gönül mevsimlerimin kendinden menkul bir takım yörüngelerde gezindiğini düşünsem de, o adı konmuş, dışındaki mevsimler, şaşmadan tekrar ediyor... ve her defasında hayretlere düşüyorum, gönül indirip tarihlerime isimlerini veriyorum; yeni aldığım kitapların ilk yapraklarına meselâ: bahar '93. Tekerrür ibaresinin ağırlığından sıyrılmış pek de kişisel olmayan o **büyük tarih bitti** deniyor... Bir, tek bir macera yok artık... (Saatlerinizi ayarladınız mı?) Başka bahçelerde kaç mevsimin gidiş gelişi nasıl olur pek bilmem ama bizim maceramızda eşkiyaların dünya işleriyle ilgilerinin rengi değişeli beri her dem şarabîyiz, artık. Ve gönlümün de yıldızlar altındaki sarhoşluğu o günlerde başlar. . . .*

Güzel ülkelerin, yüksek dağlar ardında olan güzel ülkelerin bulunduğu atlasların tedavülden kaldırıldığı zamanlarda... gizli bir elin, şüphelerimize el atıp, türlü çeşit giysilere bürünmüş anlamı, artık görünür yapma vaadiyle kare kare görselleştirdiği zamanlarda bir de... Oysa kurmak, düşlemek ve istemek gerekiyordu... Geçmişte, gelecekte ya da geleceğe yerleştirilmiş bir geçmişte... ama mutlaka başka renk ve biçimde, ulaşılması güç bir yerde.

Gidecek yeni bir ülke olmadığını mı söylüyor şimdi, bitti denen tarih... yoksa yazanların, gidecek, görececek ve yenecek bir yerleri mi kalmamış da biz çok gizli edasında tutulmuş umuma açık günlüklerden öğreniyoruz, uygarlığın, tek dışli uygarlığın iç sıkıntılarını ?

Ayda oturup efkârla yeryüzümüze bakan bir adamla aynı anda mı gözgöz.e geliriz?

Bilmem!

Ama, dünya pek de küçük, uydular yapma, iletişim çok kanaldanmış... Ve ben bahar gelmiş diye dağ bucak kaçıyorsam; kimliksiz bakkala gidemiyor, vizesiz -geçtim gotik kentleri- gurbete teyzeme gidemiyorsam; denizlerime tenekeler dolusu pislik, rengini bilmediğim gemilerden düşüyorsa; saçımdan çekiliyorsa sokağa kadınıym deyip çıktım diye; üzerimizdeki gökyüzünün aynı renk, mevsimlerin aynı mevsim ve tarihin de aynı tarih olduğuna kim inandırabilir beni!... Tarihimin kimlerle aynı, kimlerle ayrı olduğunu öğrenip kendi dilimde, kendi tarihimi yazarken ancak yol olacak; güzel ülkeler göreceğim... Meğer ki, bir tashih hatasıymış duyduklarım; biz, bizim hikâyenin kahramanları yazacakmış, yazılacak olanı.

GELENEK Mİ?

bedirhan muhip

Türkiye'de yaşayan insanlar olarak geleneğin izlerini ne kadar üstümüzde taşıyoruz? Hem tek tek bireyler olarak hem de hangi anlamda alınırsa alınsın Türkiye sınırları içinde yaşayan insan topluluğu olarak varoluşumuza hangi süreklilik arzeden durum, kurum ve alışkanlıklar etki ediyor?

Soru biraz keskince, farkındayım. Ama kimliği meçhul şahısların vicdanım üzerinde derin tesirler bırakan yazı hazırlamam yönündeki talepleri hayatımı zindan ettiği gibi benimle birlikte yaşamaya çalışan herkesi de bezdirdi. Bu yüzden biraz keskin biçimde girip, söylemek istediklerimi bir çırpıda ifade edivermek telaşına kapıldım.

Evet, Türkiyeli insanların bir takım gelenekleri var mı?

Elbette, partikülertoplumalanlarının kendilerine has ve kendi aralarında kaldıkça sürdürmeye gayret sarfettikleri bir takım alışkanlıkları, rimelleri mevcut. Ancak bunların özellikle kentleşme ve toplumsal sınıflaşmanın günümüzdeki gelişimi karşısında devam ettirilebilişiiği hayli tartışma konusu.

Ama asıl sorduğum bu tür parçalanmış toplumsal alışkanlıklar değil. Türkiye

toplumlarını bir çatı altında toplayabilecek bir gelenek izleğinin zihinsel olarak kurgulanıp kavranabilmesi imkanı, araştırdığım asıl şey.

60 küsur milyon insanın üzerinde yaşadığı bu ülkede genel kabul görmüş bir dizi alışkanlık, uygulama ve kurumun yine ortaklaşa kabul görmüş bir düzeyde sürekli bir yeniden üretime tabi tutulabilir olması, araştırma konusu olunca sonuç çok da umut verici gözüküyor.

Bireysel anlamda oldukça zeki olan Türk insanları toplumsal akıl sözkonusu olunca ne yazık ki sınıfta kalıyor.

Siz üç kuşak boyunca parasal veya kişisel nedenlerle aile krizi yaşamamış sülale, Başbakanıyla altı aydan fazla anlaşabilmiş Cumhurbaşkanı, başka imkanları olmamak durumu dışta tutulmak kaydıyla hayat boyu aynı işyerinde çalışan ücretli, üç sayıdan fazla aynı dergiyi çıkartmaya devam edebilmiş bir yazar grubu gördünüz mü hiç ülkenizde?

Bunlar niye mi olmuyor? Galiba geleneğin izlerinin üzerimizde çok belirgin olmayışından. İnsanları ortak kültür ve çıkar alanları üzerinde yaşamaya itecek yaptırımlar, sosyal şekillenmeler çok zayıf olduğundan, toplumsal akıl bir belkemiği oluşturamıyor. Bu yüzden toplumu ayakta tutan tek yapı hâlâ devlet olarak gözüküyor.

Devletin yapıtımcı ve düzene sokucu varlığı da aslında kendi içinde bir gelenek oluşturabildiği anlamını taşıyor. Öyle olsaydı yetmiş yıllık Cumhuriyet tarihi üç müdahaleye maruz kalmazdı. Süreklilik ya politikacılar, ya askerler tarafından bir şekilde bozuluyor yani!

Geleneklerin ve toplumsal ahlâkın kendini

Sizce hiç mi garip değil, bütün bir öğrenim hayatı boyunca saçını kısa kestirmek hususunda bunca zora koşulan erkek talebelerin milyonları bulduğu bir ülkede, annemden daha uzun saçlı ve yaşlıca bir erkek televizyon sunucusunun 7'den 77'ye herkesin gönlünü fethetmesi.

Ramazan aylarında televizyonda Karagöz Hacivat oyunu oynatmak ve direklerarasım yad etmek gelenek diye anlaşılnca,, geleneğe yaslanmak da yaratıcılık eksikliğine mazeret haline geliyor.

yenileyişinin akılcı' bir temelinin olmayışı bir takım gariplikleri de ortaya çıkıyor.

Sizce hiç mi garip değil, bütün bir öğrenim hayatı boyunca saçını kısa kestirmek hususunda bunca zora koşulan erkek talebelerin milyonları bulduğu bir ülkede, annemden daha uzun saçlı ve yaşlıca bir erkek televizyon sunucusunun 7'den 77'ye herkesin gönlünü fethetmesi.

Ya erkeklik edebiyatının bunca yoğun yapıldığı ülkemizde en çok sevilen iki Türk müziği icracısından birinin tescilli homoseksüel değerinin transseksüel olmasına ne dersiniz?

O zaman, söylemde herkesin namuslu ve adalete düşkün olduğu ülkemizde, toplumsal örgütlenmenin en üstündeki şahıslardan başlayarak apartman kapıcılarına kadar pek çok kişinin yolsuzluk, üç kağıtçılık ve haksız kazanç zannı altında bulunması, bu yönde bir çok iddianın da kanıtlanmış olmasına ne dersiniz?

Geleneklerin güçlü olduğu, toplumsal aklın belkemiği oluşturabildiği toplumlarda bu tür çelişkilerin yaşanmasını pek fazla mümkün görmüyorum.

Gelenekler olmayınca süreklilik de sağlanamıyor tabii. Bu nedenle yüz yılı aşkın süredir varlığını sürdüren kurumlarımızın sayısı parmakla sayılacak kadar az.

En önemlisi de, geleneğin olduğu toplumlarda geleneği kabullenmek de, geleneği reddetmek de bir olgunluk geliştirir insanlarda.

Oysa gelenek diye şimdilerde, tahta perdelerin arkasında yıktıkları eski ahşap evlerin yerine,

betondan yapılan, üstüne tahtadanmış gibi desenler çizilen ve aşı boyası renginde boyalar yapılan binalar inşa edilmesi anlaşıyor. Daha da kötüsü geleneklerimizin olmasından, sarayların yıkılıp yerine saraya benzeyen biçimde inşa edilmiş oteller yapmayı da anlıyorlar. Ramazan aylarında televizyonda Karagöz Hacivat oyunu oynatmak ve direklerarasım yad etmek gelenek diye anlaşılnca, geleneğe yaslanmak da yaratıcılık eksikliğine mazeret haline geliyor.

Mutfak geleneğimiz ise, yabancı mutfakların istilasından nasibini alarak yeniden icad ediliyor. Midesine pek düşkün olan halkımızın üstüne en fazla düştüğü geleneğin mutfakta olması ilginç değil tabii.

Diğer alanlarda bir geleneğin net olarak kurulamayışı bir ölçüde anlaşılabilir ama edebiyatta gözlemediğimiz bir önceki kuşağın neredeyse yok sayılması olgusu anlaşılır gibi değil. Hangi büyük yazar veya şairimizle hesaplaşıp, yerli yerine oturtulduğuna tanışız? Otuz yaşın altında olup da şiir geleneğimizle hesaplaşmış ve önemli şiir verimi ortaya koymuş kaç şairimizi tanırıyorsunuz siz? Bu tabii, şairlerin yeteneksizliğinden kaynaklanıyor değil. Onları besleyen damarların tıkanıklığı, kendilerine şiir sunulan dar okuyan-yazan kadroların tepkisizliği anakaynağı oluşturuyor.

Elbette her çağda, modalar akımlar olacaktır. Ama bütün bir edebiyat alanına iyonize olmuş duygular, köksüzlük, üstelik bunu mühim bir şeymiş gibi sunma anlayışı hakim olunca, içimizden bazıları üzülüyorlar.

Neticede demem o ki, halkımızın kültüründe, düşünce dünyamızın ürünlerinde ve devletimizin yapısında gelenek izlerini bulmak çok iyimser ön kabulleri gerektiriyor. Mutlaka gelenek ve süreklilik gereklidir demek zorunda değilsek durumu kabul edip bu yönde hayatı temellendinneye bakmak belki de en iyisi.

AH, SEVGİLİ JAN PİYER*.

murat ölsoy

Siz de **şapkalı--adam'a** kızanlardan mısınız?

Hızlı değişimlerin yaşıandığı yerlerde bir ayağı mazide kalanların aklında hep aynı fikir-i sabit yankılanır: Yozlaşma. Zamanın her şeyi besleyip, büyütüp, geliştirip, yozlaştırıp yokettiğı gerçeğinin hep son aşamasına takılıp duruyor insan aklı. Eskinin saf güzelliğine methiyeler düzmek sanatçının aslı görevlerinden sayılıyor böyle zamanlarda. "Eski" yi hatırlayanlar "yeni"yi yaşayanlara değişik, gözalcı soslarla nostaljik kokteyller halinde sunuyorlar aslında pek de bir matah olmayan geçmişlerini. Çoğu zaman. Geçmişleri matah olanlarınsa bugünleri daha iyi olduğundan ilerlemeden, tekamülden, gelişimden sözaıyorlar. Nostalji denilen duygu durumunu ölüsevicilikle bir tutuyorlar. Oysa bir ölü dediğiniz nedir ki?

Epeyce bir zamandır "yozlaşma" batılılaşma ile

birlikte anılıyor. Belli bir noktaya gelmiş, sözü kalabalıklarca duyulan ve dinlenen yazarlar, bilimciler, bürokratlar hep bu soruna parmak basıyorlar. Herşeyin batıyla kirlendiğı, kültürün içten içe yokolduğı, geçmiş ile gelecek arasındaki çizginin sürekliliğini yitirdiğinden bahsedip duruyorlar. "1923" sihirli rakamdır bu konuşmalarda, uğurlu sözcükler ise "tanzimat" ve "aydın". Bu faydalı tartışmalar malum bir tarihten sonra iyice yoğunlaştı ve eskiden dokuz köyden kovulanlar şimdi dokuz köye muhtar oldu ve sanırım iyi de oldu. 'Ne o Osmanlılık' diye celallenecekseniz hiç acele etmeyin çünkü sorununuz bu değil.

Yanılıcı olan galiba sürekli telaffuz edilen düşüncelerin yeknesaklaşması, dinleye dinleye eskitmemiz ve sonunda bir çok şeyin içinin boşalması. Çünkü zaman denizinin şiddetli dalgaları geri çekilip de sahilde kalanları görebildiğimiz o aydınlanma anlarında elimizde kalanlar şaşırtıcı oluyor. Bir bakıyorsunuz Ahmet Hamdi yeniden keşfediliyor, televizyon dizilerinde Çengelköy'de bir yalıya yerleştirilmiş münzevi bir kadın Mesut Cemil Tel'in saz semaisi eşliğinde yine yeniden gözlerimizi dolduruyor, ya da en eski halk meselleri Kara Kitap başlığı altında satış rekorları kırıyor.

Peki biz şapkaltı-üç-adam'a neden kızmıştık?

Galiba onları biz çok sevmiştik. Biz gönül adamı, kıllanan adam ve Bezgin Bekir olarak, Leyla'dan geçme faslım beraber yaşadığımızı zannetmiştik. Adımız miskindir bizim demiştik, istanbul'a sabah sabah yağmur yağdığında çoluk çocuk birlikte ağlamıştık. Ne bileyim hazmedemedik herhalde.

Yıllarca, ama yıllarca batı müziği ile terbiye edilmeye çalışılan halk fırsat bulur bulmaz oyunbozanlık yapıyor ve özel radyolar ortaya çıkar çıkmaz en çok dinlenilene yirmidört saat Türk müziği çalanı oluyor. Amerikan aksanlı sunucular birer birer yokolurken, bir bakıyorsunuz Abacı yayılıyor hoparlörlerden. Bir sonraki şarkı, Ajda'nın ama olsun ne farkedir birazdan mutlaka bir Sezen bestesi olan **sorma** başlar, artık Ayşegül Aldinç mi olur Zeki Müren mi eksiklenen ruhumuzu tazeleriz. Şimdi yıllar önce Sezen'in ilk defa tarzını oturttuğunda "Çok akademik, Sanat müziğine yakın, halk anlamaz" diyen müzik eleştirmeni hâlâ aynı mesleği icra etmeye devam ediyor müdür merak ediyorum.

Müzik, değişimi ve sürekliliği göz kamaştırıcı

bir şekilde izleyebildiğimiz bir alan. Fakat diğer alanlar da böyle değil mi?

Mizah dergilerinin tüm sorunlu toplumlarda olduğu gibi bizde de renklenmesi sonucunda zengin tipler de hayatımızın içine yerleşti. Sanırım Üsküdar Musiki Cemiyeti ile ilgili karikatürlerin bir köşesinden fırladı **gönül adamı**. Hepimizin -nedendir bilinmez- içinde sakladığı o eski duyarlılıkların kahramanı olarak çizginin ikiboyutlu dünyasından tasavvufi bir yolculuğa çıkan **gönül adamı**. Vara yoğa gozyaşı döken halkımızın papyonlu; sevimli gözünde bir damla yaş olan **gönül adamı**. Hepimizin içinde mum ateşinin çekiciliğine kapılan pervane kadar aşık olmaya imrenen bir ruhun hâlâ yaşadığını hatırlattığı için seviyoruz gönül adamını. Biz **gönül adamı'nda** sanırım Ahmet Hamdi'nin huzurunu, "batılı herşeyi inceler, özetler, dosyalar, biz ise sever şefkatle bağrımıza basarız" diyen Oğuz Atay'ın tutunamamışlığı, mezarları Anadolu'nun yedi bilmem kaç yerine dağılmış bir şairin kayıp ruhunu, kör kuyularda merdivensiz kalmayı buluyoruz. Biraz da kendimizi galiba. Kendimizi, farkı sadece ve sadece fiyatı olan deterjanlardan, tele-işlemlerden, kamu ortaklığı hisselerinden kurtarabildiğimiz oranda tabii.

Bezgin Bekir'in de hakkım yememek lazım bu arada. Alelade bir tembel olarak yaşamına başlayan **Bekir** nasıl oldu da münzevi bir miskin haline dönüştü, acaba sorgulamak gerekli mi? Yoksa bir takım geleneklerin

(gelenek denir mi bilemiyorum) hiç bir zaman kaybolmadığını sadece değişik kılıklarda yine yeniden ortaya çıktığını hatırlamak yeterli mi olacak karan size bırakıyorum. Kimdir **Bezgin Bekir**, hepimiz birer **Bezgin Bekir** olabilir miyiz ya da olmaya özenmeli miyiz ya da onu görmezden mi gelmeliyiz, onun komşumuz, babamız ya da ilkokul öğretmenimiz olduğunu unutarak.

İçimizde yaşamını sürdüren kişilikler her zaman bu kadar munis ve ermiş değil tabii bir de kızgın yanımız var. Tabir-i caizse kıllanan yanımız. Evet, pencerede atleti ve bir kadeh rakısıyla (ramazanda mutlaka "teravih" de) vara yoğa kıllanan kamu vicdanı. Ağzı bozuk bir zabıt gibi ortalığı kalaylayan ama hep içine, hep içine atan yanımız. O otobüslerde takındığımız asık ve nemrut suratımız. Kederli ve sorunlu yanımız. Yoz gençliği, bayağı aydınları, ters giden herşeyi izleyen. Ses etmeyen yanımız.

Peki biz **şapkalı-üç-adam'a** neden kızmıştık? Galiba onları biz çok sevmiştik. Biz **gönül adamı**, kıllanan adam ve **Bezgin Bekir**

olarak, Leyla'dan geçme faslını beraber yaşadığımızı zannetmiştik. Adımız miskindir bizim demiştik, İstanbul'a sabah sabah yağmur yağdığında çoluk çocuk birlikte ağlamıştık. Ne bileyim hazmedemedik herhalde. Parmaklanınız telefonun en çok 9'unu tuşlarken, gözümüz tv'de kırmızı noktaya takılırken biz yine de çok sevmiştik bu üç şapkalı adamı. Şimdi kızdık. Gerçi kızdık da ne oldu demeyin, toplu halde gösteriler düzenlemedik elbette ya da köşe köşe dönmece oyununa katılmamazlık etmedik ama biz böyleyiz, stilimiz bu.

İşte biz **şapkalı-üç-sevimli-adam'a** bu yüzden kızdık. Çok da önemli değil. Peki siz niye **Emmioęlunu** dinleyen bizlere bu kadar çok kızdınız Sayın Melih Kibar? Oho, bu böyle devam edecekse, yani toplu halde emmioğlu dinleyeceksek Örovizyon'a hiç katılmayalım, AT'ye de girmeyelim demiş kendileri. Biz biraz da böyleyiz sayın Jan Pier, hem **Emmioęlu** dinleriz hem de Örovizyon'da sıfırı alıp sınıfta kalınca sinirleniriz. Bilmem yeterince açık oldu mu?

* *Gönül Adamı ve Jan Piyer, Bezgin Bekir ve Kıllanan Adam tiplerini yaratan Sayın Güneri İçoğlı, Tuncay Akgün ve Kaan Ertem'e teşekkürü bir borç bilirim.*

'ÖZEL DEDEKTİF OLACAĞIM'¹

pınar türen

Tüm ilkokul çağındaki çocuklara sorulan tipik bir soru vardır: "Büyüdüğün zaman ne olacaksın?" Aslında çoğu çocuğun cevabı da tipiktir: ya öğretmen olmak isterler ya da doktor. Ben bu iki seçeneğin yanı sıra bir de avukat olmak isterdim. Davalara bakmak, müvekkili aklayabilmek için hafiyelik yapmak, jürinin önünde etkileyici konuşmalar yapmak müthiş heyecan verici gelirdi bana, Petroçelli'nin en büyük hayranlarındandım. Ne var ki Türkiye'de avukatlığın hafiyelikten çok, eski kelime hatipliği olduğunu ve jüri sisteminin de olmadığını geç de olsa anladığımda, avukatlık isteğim de hayallerim de uçuştı gitti aklımdan. İşin kötüsü televizyonun içinde geçirdiğim yılların acısını da çok geç farkedebildim. Bir araştırma sırasında İstanbul'un fakir bir mahallesinde, son derece yoksul bir eve girdiğimde henüz çocukluk hastalığım televizyona olan kinim şimdiki gibi büyük değildi. Evin 13 yaşındaki kızıyla kapsamlı bir anket yapacaktım. Anne-baba sürekli çalışıyorlardı. Küçük kız, kardeşine bağıyordu ve ilkokul üçten sonra okulu bırakmıştı. Evden dışarı çıkması yasaktı hatta doğru dürüst arkadaşı dahi yoktu zira anne-babası dışarıda korkunç bir hayat olduğuna inanıyorlar ve kızlarını kötülükten kurtarmaya çalışıyorlardı. Sırf bu yüzden eve gazete de girmiyordu. Dış dünya ile kızın arasındaki tek bağ televizyondur. Anketin sonlarına doğru sordum 'büyüdüğün zaman ne olmak istiyorsun?' Kızın cevabı hemen geldi 'özel dedektif olacağım'.

Sihirli kutunun büyüsü her geçen gün insanları biraz daha fazla etkileyerek artmaya başladığında herkes nasibini almaya başladı bu etkili büyüden. Sinema salonları korkunç bir hızla boşalıp, eş-dost ziyaretlerinde inanılmaz düşüşler başladığında çoğu kimse bunun bir

kara büyü olduğunu farketmedi. Artık evlerde kimse konuşmaz olmuştu zira tüm sohbetlerin yerini tutan sihirli kutuda birileri mütemadiyen konuşuyor, güldürüyor, şarkı söylüyor, ordan hurdan haberler veriyordu. Bu 20. yüzyıl büyüsü inanılmaz bir ivmeyle tüm evlere giriyor, her nabza göre şerbet vererek, herkesi kendisine esir ediyor ve en kötüsü de bir defa girdiği yerden artık ölüm ayırana kadar çıkmıyordu. İnsanlar bu medeniyetin en büyük armağanı olarak gördükleri sihirli kutuyu evlerine sokabilmek için inanılmaz fiyatları ödemeye seve seve katlanıyorlardı. Herhalde insanların canı gönülden etkisi altına girmek istedikleri tek büyü bu kutu olsa gerek, ilkel Afrika kabilelerinde büyücülerin insanların hoşça vakit geçirmeleri için hazırladıkları ritüelleri son derece komik bulan 20. yüzyıl insanı kendi çağının büyücüsü teknolojiye ve onun en etkili büyüsü televizyona kulluk etmekten tarif edilmez zevkler alıyordu. Artık çekirdek aile tanımlaması değişmişti: anne-baba, evlenmemiş çocuklar ve sihirli kutu. Ailenin en mahrem tartışmaları dahi sihirli kutunun içinde bulunan spikerlerin huzurunda yapılırken, kimse onları seyreden gözlerden rahatsız olmuyordu. Önemli olan sihirli kutuya sahip olabilmektir, ondan sonra herkes eşitti. Kimse başkasının seyredeemediğini seyredebilme ayrıcalığına sahip değildi. Müthiş bir sosyal adalet.

İşte böyle sihirli kutu tüm insanları büyülemeye devam etti. Nereye kadar mı? Çok uzaklara kadar. Artık dışardaki hayat mı doğru veya gerçek yoksa kutuda seyredilen o mükemmel insanlar ve maceralar mı, kimse anlayamamaya başladı. Ulusal kahramanlar yerlerini dizilerdeki kusursuz fiziğe ve bitip tükenmek bilmeyen insan sevgisi, adalet duygusu, fedakarlık gibi erdemlere sahip, doğruluk timsali yeni tip mega kahramanlara bıraktılar. Bu kahramanlar

J. Galtung'a göre şimdi neo neo kolonizm devri; ve bu devirde teknolojiyi elinde bulunduran devletler haber verme, reklam yapma tekeli ellerine geçirdiler ve artık sömürü böyle yapılıyor. Öyleki Afrika'nın ücra bir yerinde insanlar Coca-Cola içip Sony marka televizyondan A.B.D.'nin yeni başkanının and içme törenini naklen seyretme lüksüne(!) sahip oldular. Ancak A.B.D.'nin bir kasabasında oturan sıradan vatandaş Namibia diktatörünün yemin törenini seyretme ayrıcalığına sahip değil.

öylesine mükemmeldiler ki herkes onların karşısında aşağılık duygusuna kapılmaya 'ben ne işe yaramaz adamım', 'ben ne eksik kadını' demeye başladı. Gerçekle hayal iyiden iyiye birbirine girmeye başladığında, haberleri okuduktan sonra 'iyi geceler sevgili seyirciler' diyen spikerlere en içten haliyle 'sana da iyi geceler kızım' diyen babaannelerin akıl almaz anekdotları kulaktan kulağa anlatılmaya başladı. Ancak, müthiş serüvenler yaşayıp ekran karşısındakiler! maceradan maceraya sürükleyen dizilerin kahramanlarını ağız açık, kalp çarpıntılarıyla izleyen insanlar için gerçek ile hayali ayırmak inanılmaz derecede zordu. Zavallı *Dr.Kimble* palas pandıras kaçarken yarım saat boyunca hepimiz 'Allahım lütfen yakalanmayın' diye dua eder, bölüm sonunda kurtulmayı başarinca rahat bir nefes alır 'Allahım şükürler olsun' der ve gelecek bölüme kadar rahat ederdik. Tapılası kahramanların hayatımıza sı/masına izin vermenin de ötesine giderek tüm bu karmaşık yapıların içinden kendimize hayat dersleri dahi çıkarmaya kalkıştık. Sihirli kutu gelmiş geçmiş tüm eğitim sistemlerini altüst ederek eğitimde yeni bir çıkış açtı. Artık anne babalar bak gördün mü *şeker kız* ne kadar akıllı sen de öyle ol evladım diyerek çocuklarına örnek olarak seçtikleri kahramanları övüp durdular, zavallı çocuklar da

bu erdem abidesi kahramanların etkisi altında zor bir *ego oluşumu evresi* geçirdiler.

Gündüz yayınlan tele-novela istilasına uğrayana kadar ev halkı çok da korkunç bir bombardıman altında değildi. Evet bu gerçek bir istilaydı ve bir anda etrafımız Isaura, Huanito, Bettito, Sebastian gibi post-modern isimlerle çevrildi. Bitip tükenmek bilmeyen entrikalar ve çetrefil olaylarla dolu, kimin eli kimin cebinde belli olmayan tefrika dizilerin biçare kızlarının acılar silsilesi hayatları zengin ama ancak son anda mutlu olabilmeleriyle sürüp gidiyor. Garbın afakini sarmışsa bu saçmalıklar bizim de düzinelerce eski filmlerimiz var. Yıllarca üvey evlat muamelesi gören ve saçma sapanlıkla ithan edilen filmlerimiz saçmalığa yeni bir boyut kazandıran tele-novelaların sayesinde saçmalıktan beraat ettiler ve sihirli kutuyu doldurmaya başladılar.

Sihirli kutu tüm hızıyla insanları her konuda büyülemeye devam ediyor. Ama gelişen teknoloji sayesinde artık iş çıkırından çıkmaya başladı. Uydu yayıncılığı, özel kanallar, kablolu yayınlar derken sihirli kutu kendini bir anda gelişmiş devletlerin yeni sömürü aracı olarak buldu. J. Galtung'a göre şimdi neo neo kolonizm devri; ve bu devirde teknolojiyi elinde bulunduran devletler haber verme, reklam yapma tekeli ellerine geçirdiler ve artık sömürü böyle yapılıyor. Öyleki Afrika'nın ücra bir yerinde insanlar Coca-Cola içip Sony marka televizyondan A.B.D.'nin yeni başkanının and içme törenini neklen seyretme lüksüne(!) sahip oldular. Ancak A.B.D.'nin bir kasabasında oturan sıradan vatandaş Namibia diktatörünün yemin törenini seyretme ayrıcalığına sahip değil. Bu tek yönlü bilgi akışındaki adaletsizliğe son vermek için M.Bride birleşmiş devletlere bir rapor hazırlamış ve bilginin sadece zenginden fakire değil, fakirden de zengine olması gerektiğini belirtmiş-UNESCO kabul etmiş ama A.B.D. ve İngiltere vatandaşlarının cahil kalması pahasına raporu onaylamamış. Eski Sovyetler Birliği'nin halkını bu dış kaynaklı bilgi bombardımanından kurtarmak için benimsediği kurnazlık ise halka çok ucuz radyolar satmak. Ama bu radyoların özelliği sadece tek bir

frekansa ayarlı olabilmesi (bu frekans da Sovyetler Birliği'nin resmi radyosu elbette). Sonuçta bu tür kurnazlıkların da pek işe yaramadığı anlaşıldı. François Mitterand bir konuşmasında 'Kültür endüstrisi geleceğin endüstrisidir; kültüre yatırım yapmak, ekonomiye yatırım yapmaktır' diyor. Bugün herkes ister istemez kültürün de bir endüstri alanı haline geldiğini kabul ediyor. Artık kültür ürünleri endüstri ürünlerinden ayırdedilmiyor ve bu alan son derece kazançlı ve verimli olarak ortaya çıkıyor. İletişimin ve özellikle televizyonun kültür emperyalizminde oynadığı rol yadsınamayacak kadar büyük.

Artık medya devrini yaşıyoruz. Hayat standartlarımızdan, politik seçimlerimize, dünyaya bakış açımızdan, hayallerimize kadar her konuda sihirli kutu içimize işliyor. Saniyesi saniyesine canlı yayınlanan bir savaşa şahit edildik. İnsan öldüren bombaların Noel ağacına benzetildiğini de gördük. Bol hediyeli

yarışmalarda seyirciler huşu içinde tabak takımlarını veya mutfak robotlarını alkışlıyorlar. Ekranda insanların özel telefon konuşmaları yayınlanıyor ve milyonlarca insan aslında iki kişi arasında kalması gereken konuşmaları dinleyebiliyorlar. Ve daha nice saçmalıklar.

Artık 20. yüzyılı deviriyoruz. Artık akıl çağından da çıkıyoruz. Şimdi herşey endüstri. Şimdi herşey saçma.

OSMANLI ve CUMHURİYET
PULLARI
İLK GÜN ZARFLARI
ESKİ ZARFLAR
KARTPOSTALLAR
PUL ALBÜMLERİ
DİĞER GEREÇLER

EN İYİ FİYATLA
ALINIR - SATILIR

EUROPHILA PUL EVİ

İstiklâl Cad. 152 (Hatemoğlu yaaı)
80060 Beyoğlu-İST
Tel:2444594Fax:2520383

*düzeye uygun
bir eğitim için*

DÜZEY DERSHANESİ

1993-1994 Öğretim yılı
ADAY KAYITLARI
BAŞLAMISHTIR

Bahçelievler Neyyire Neyyir
Sok. No:2() BAKIRKÖY -İST
Tel:555 59 77-575 69 44
Fax:5758681

çarşamba-cuma-cumartesi
TARKAN

11:00 - 02:00

İstiklâl cad. Orhan Adli Apaydın
Sok. No:11 TÜNEL-İST
Tel: 2931139

(Eski Piremecı Sok. ist Barosu Karşıstı)

ESKİ
KULİS
CAFE-BAR RESTAURANT

İstiklâl Cad. No:209/7 Atlas Sineması Pasajı Beyoğlu - İstanbul Tel: 249 48 00- 243 20 46

DÜNYA ŞAIRLERİNDEN SEÇMELER DİZİSİ

SEÇME ŞİİRLER/ P. Eluard.....	30.000
Çev: Asım Bezirci-A. Kadir	
SEÇME ŞİİRLER/ P. Neruda ...	...35.000
SEÇME ŞİİRLER/ N. Guillen....	...35.000
Çev: O. ince	
SEÇME ŞİİRLER/ B. Brecht	27.000
Çev: A. Kadir - Gülen Aktaş	
SEÇME ŞİİRLER.....	30.000
N. Vaptsardy/ Çev: E. Alovera	
SEÇME ŞİİRLER/ Ho Si Minh.....	30.000
Çev: A. Cengizkan	
SEÇME ŞİİRLER/KKavafis....	...30.000
SEÇME ŞİİRLER Y. RitsT..	...30.000
Çev C. Çapan	
SEÇME ŞİİRLER/ Y. Seferis	30 000
Çev: C. Çapan	
SEÇME ŞİİRLER/O. Paz.....	35.000
Çev: A. Cengizkan	
SEÇME ŞİİRLER/ Walt VWhitman.....	30.000
Çev: Memet Fuat	
SEÇME ŞİİRLER/ Max Jacob.....	30.000

Ç* : * UT * TM * A^O^DEİSİ

Çağdaş Türk Şairlerinden Seçme	
AŞK VE SEVDA ŞİİRLERİ ANTOLOJİSİ	
Cilt I/ Hazırlayan: Erdoğan Söyümez.....	45.000
Çağdaş Türk Şairlerinden Seçme	
AŞK VE SEVDA ŞİİRLERİ ANTOLOJİSİ	
Cilt H/ Haz: E. Söyümez.....	45.000

20. Yüzyıl Şairlerinden Seçme

100 ASK Şiiri/ Haz: Cemal Süreya.....	35.000
SOVYET ŞAIRLERİ ANTOLOJİSİ	
Haz: Atilla Tokatlı.....	50.000
Divan'dan Günümüze	
TÜRK KADIN ŞAIRLER ANTOLOJİSİ	
Haz: Mustafa fe Sever	35 000
Dünya Şairlerinden Seçme	
ASK ŞİİRLERİ ANTOLOJİSİ Cilt i	
Haz: E. Söyümez ...	80.000

DENEMELER DİZİSİ

OBLOMOVLUK NEDİR?/ N.A. Dobrolyubov.....	30.000
Edebiyat Sanat Kültür Felsefe >	
Tarih üzerine YAZILAR/V.G. Belinski....	30.000
BİLİMDEN YANA/ Asım Bezirci.....	30.000
SOSYALİZME DOĞRU/Asım Bezirci.....	30.000
SOSYALİST AÇIDAN TOPLUM, SANAT ve	
ELEŞTİRİ/J. Freville G. Plehanov/Çev: Asım Bezirci.....	30.000
HALK VE SOSYALİZM İÇİN KÜLTÜR VE EDEBİYAT	
Asım Bezirci.....	35.000
ŞAPKAM DOLU ÇİÇEKLE	
Q Süreya	40 000

UZARTM I 35,00

HALK ŞİİRİNDE GERÇEKÇİLİK	
Rıza Zelyut.....	30.000
SOSYALİZM VE EDEBİYAT (Yeni Çıktı)	
A. Lunaçarski	
SANAT VE SİYASET (Yeni Çıktı)	
Ahmet Oktay	

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
FOTOĞRAFLARLA 4.HİZMET YILI SERGİSİ'ne

*Tüm İstanbullular
Davetlidir!*

Prof.Dr.Nurettin Sözen

Büyükşehir Belediyesi Başkanlık Binası Kokteyl Salonu'nda ve
Kadıköy (Caddebostan) Kültür ve Sanat Merkezi'nde.

BİR "FELSEFE MAKİNASINA" DESCARTES'I YÜKLESEK Mİ?

kaan yazıcıoğlu

Hintli ile ingiliz bir gün Hindistan'ın çayırlarında yürüyüşe çıktılar. "Sır", dedi ingiliz, "bizde sizin kırlarınız gibi kırlarımız olsun istiyoruz. Hani şöyle alabildiğine uzanan, o düz ve yeşil field'lerinizden. "Kolay", dedi ingiliz, "size tohum veririm". Hintli sordu: "peki nasılyetiştirceğiz o tohumu?", "uzayınca biçer ve sularsınız", "peki sonra?", "sonra yine biçer ve sularsınız", "hepsi bu mu?". ingiliz "evet" dedi, ve durup Muson yağmurlarının suladığı bereketli Hindistan topraklarına baktı. "Birşey unuttum galiba" diye mırıldandı, Hintli heyecanını yenemedi: "Nedir o? Başka ne yapılması gerekir?", ingiliz "Bu işlem yüz yıl kadar tekrar edilmeli" dedi ve yürüdü.

Bu denemenin konusu gerçek bir hikayeden alınmıştır. Olay iki kişi arasında geçmektedir, firi felsefe öğrencisidir, öteki de felsefeye ilgi duymaktadır.

İtiraz

Analitik felsefe sağduyu ile kuşku arasındaki gerilimden kaynaklanır. Başka bir şey yoktur. Sağduyu ile algıladığın dış dünyanın gerçek olup olmadığı üzerine kuşkularını kağıda döküp bir model çıkarırsın. Bunun üzerine tartışılabilir. Çünkü sınırlar mantıksaldır ve önermeleri sabittir. Dolayısıyla matematiğin bir tür simyasını yaparsın.

Ama her felsefeci ayrı bir model önerir. Ayrıca bunun dışında da konuşulacak pek bir şey göremiyorum. Yoksa aklına eseni yazarsın. Ve bu din veya sanat gibi, kanıtlanamaz, çürütülemez, üzerine tartışılmaz bir metin oluşturur.

Her felsefecinin farklı modeller oluşturduğunu biliyorum. Ama hepsi aynı gerilimin içinde çalışmış oluyor sonuç olarak. Acaba gerçekten de analitikçilerin bahsettiği gibi yüzyıllarca süren bir tartışma var mı ortada? Kierkegaard'ı okudun

mu? Ya Nietzsche'yi? İnsanlar onlardan etkilendi. Tartışılmasa bile bir fikir öne sürdükleri malum. Hem her felsefeci bir öncekini okuyup yanlış şeyler, ne diyorum ben, farklı şeyler anlamış olamaz mı? Belki Descartes Kantla oturup konuşsaydı duyduklarına hayret ederdi.

Olabilir. Ama bunu sen söylüyorsun. Madem böyle diyorsun, bunun tam tersi de olabilir, unutma. Belki oturup aralarında ortaçağ'm dedikodusunu yaparlardı. Analitik felsefe mantıksal olasılıkları sistemlerin kendi içinde değerlendirir, yine de kapalı değildir. Sen de Descartes'ı farklı biçimde okuyup getirebilirsin. Daha sonra da onun yanlış anlaşıldığını iddia edebilirsin. Ama dikkatli ol.

Bu bana biraz karışık gözükte. Farklı olasılıkları böylesine açık tutan sen, yorum yapmak için bilini seçmek zorundasın. Bir yandan da bu seçim seni bir felsefe tarihi yazmaya zorunlu kılıyor. Oysa sadece tartışılmaz ve her yoruma açık metinler çıkardıkları için romantik felsefecileri bir kenara

itiyorsun. Hiç de analitik değil hu düşünce.

Bak o zaman meseleyi şöyle bir sonuca bağlayabiliriz: "Her çağın kendisine göre bir okuması vardır. Bunu yazan sebepleri ne olursa olsun, kendi zamanına göre düşünce tarihini bir kez daha yazar. Bu da o çağa damgasını vurur.

Bu dediğin de bir daha yazılacak mı? Godard'm dediği gibi: "Hitler Nietzsche'yi ziyaret ediyor.

Nietzsche faşistti.

Nereden biliyorsun?

Savunma

Çünkü... Bir dakika, toparlayalım: Dedik ki, her çağ kendi okumalarını kendi geliştirir. Bu o çağın düşünce yapısını belirleyen bir şeydir. Ayrıca bu son dediğimin de değişeceğini sanmıyorum, değişse de üzerine konuşamayız. Problemin dışında. Ama, analitik felsefenin içine aldığı filozoflarda en azından bir metodoloji görüyoruz. Senin adamların ise "Yumurta sandır ve sabahlan yenir" diyor, sabahları hiçbir şey yemeyen biri olarak bu durumla ilgili bir şey yapamam. Yiyenlerin de onaylamaktan başka ellerinden bir şey gelmez. Oysa yumurta besleyicidir ve bu yüzden sabahlan yenmelidir dersin, bir ilişki kurduğun için tartışabilirim. Anlatabiliyor muyum? Üstelik şu "nesnellik" arayışını bir kenara bırak. Her şey o kadar kesin değil.

Gördün mü? Yine aynı noktaya döndük. Ben nesnellik aramıyorum ki. Sonuç olarak bütün bunlar insan yapısı şeyler, ya ben "yumurta sandır ve sabahları yenir" cümlesinde bir ilişki görüyorsam? Mesela, yumurtanın sadece sarı olduğu için sabahlan yendiğini?

Bu ilişkileri görmekte serbestsin, Bunu kanıtlaman lazım.

Kanıtlayamasam da tartışma alanına sokmuş olurum, ki bu da senin söylediklerini reddediyor.

Haklısın galiba. Ama unutma, o zaman analitik felsefenin yaptığının bir müsveddesinden öteye

gitmeyecek bütün bu tartışma. Sen, 1993 yılında, şurada oturup Nietzsche'yi okuma şeklini onda gördüğün sistem içinde tartışmış olacaksın. Üstelik bu tartışma çok yararsız olacak, çünkü bu metinler kendiliklerinden bir sistem oluşturmadıkları için hemen bu an dediklerinin tersi söylenebilir. Oysa, -bunu dediğimi hocalar duysa herhalde çok kızarlardı- diğerlerinde hiç olmazsa bir "iskelet" gibi bir şey vardır. Son olarak, kimin hangi çağda yaşadığını biliyoruz, o çağa ilişkin bilgilerimiz bize bir felsefecinin neye tekabül eden kavramlar kullandığını gösterir. Bu şekilde en azından onları anlamamız daha isabetli oluyor.

Israr

Bak işte bunu hiç söyleyemezsin. İlk dediklerine birşey demiyorum, zaten pek bilgili de sayılmam felsefe konusunda, ama şu o çağa ilişkin bilgiler var ya, beni hep çok şaşırtıyor, insan biraz tarih karıştırınca herhangi bir çağın görünümü her zaman değişik çıkıyor. Pek açık olmadı galiba? Örneğin eline bir tarih kitabı al. Onbeşinci yüzyılda yazılmış olsun. Bende bir tane var, gelecek sefer getiririm sana. Adam Osmanlı imparatorluğunun kuruluşunu anlatıyor. Akla hayale sığmayacak detaylar var, ve hepsi çok ilginç, çünkü günümüzde okunan kitaplarla pek uyuşmuyor. Yo, aynı şeyleri anlatıyor, ama yanlış anlatımı değil, bunlar da öne çıkardığı özellikler çok ilginç.

Tarihe inanmıyorsun galiba'? Farketmez. Ama en azındangelişime inanıyorsundur?

İnansam da aynı şey. Bu durumda sen yalnız kendi yazdıklarının değil, aynı zamanda üzerine yazdığın konuların da ilerde değişik bir biçimde algılanacağını kabul etmek zorundasın. Hem bak o ilk mesele konusunda aklıma ne geldi, yani değişik okuma olasılıkları içinde sen bir tanesini seçiyorsun, kendi çağına özgül olanını, ve bu da herhangi bir sebeplen olabilir. Kabul. Ayrıca ben bir örnek daha vereceğim; felsefecilerin hepsi evrensel metinler yazmaya kalktılar, ya da şimdilik öyle düşünüyoruz. Ama Eflatun'un bir rönesansta bir de şimdiki ele alınma şeklini düşün.

Bence bir fark yok.

Halbuki var. En azından insanların yaşamında. Neyse, bunu uzatacak değilim. Ama en azından bu çağa özgü bir değelendirmenin, madem ki var böyle bir değelendirme, bizimle ilgili bir sebepten kaynaklandığını düşünebiliriz. Çünkü, ne demiştik, olası birçokları arasında bir tanesi. Değil mi?

Bana birini hatırlatıyorsun ama devam et.

Yenilik

Bazı projeler yapılmış şu anda bilgisayar alanında. "Bilim makineleri" varmış. Kimya makinası var mesela, bu kendi kendine öğrenme ve olasılıkları geliştirebilme yeteneğine sahip bir bilgisayar. Bazı temel kavramlar verildikten sonra onları işlemeye başlıyor. Hiçbir önyargısı, şartlanması, sağduyusu kuşkusu falan yok. Ona ne öğrettiysen o var.

Sadece bunları geliştirip iç ilişkiler kuruyor. Diğerlerinden daha üstün bir model tabii ki. Neyse bu kimya makinasına kimya biliminin onbeşinci yüzyılda ulaşabildiği tüm bilgileri yüklemişler. Bugününkilere çok yakın sonuçlar çıkarmış, halen de öğrenmeye devam ediyor.

Çok ilginç.

Bir de fizik makinası yapmışlar. Buna Newton fiziğine öğretmişler. Devarn etmiş, ve geliştirdiği teorilerden biri de quantum fiziği.

Biri mi?

Tabii. Başka olasılıklar da çıkarmış. Yani nereye varmak istediğini görüyor musun? Bir sürü olasılık var, ve artık bunların tartışılması anlamını *yitirmiş durumda*. *Mesele quantum fiziğini* buluşumuzda önemi kavramak.

Bunu senin romantiklerle ilgisi ne?

İlgisi şu; analitik felsefe metodlarıyla yazanları, yani ne bileyim, ilkönce düşünen bir varlık olarak varolduğunu ispat eden Descartes'ı düşün, sonra

buradan çıkıyor, ve evreni ve Tanrı'yı ispat ediyor, hem de önermeleri ve sonuçlarıyla. Halbuki aynı sistem içinde Tanrı'sız bir evren kurmak da mümkün. Değil mi? Romantikler onların sanki peşinde koşmuyormuş gibi yaparak ve olaya bir "zorunluluk havası" katarak geliştirdikleri şeyleri baştan kabullenip yazmışlar. Mesleye böyle bakarsan aralarında sonuç olarak pek de bir fark kalmıyor. Gerçi bu konuşmanın başında analitikçilerin de benimkilerle aynı şeyi yaptıklarını düşünmüyordum ama bu konuda beni sen ikna ettin. Tek fark, benimkilerin bir sisteme ihtiyaç duymaması. Neitzche de, Kant da felsefe tarihi ile karşılaşmalarını bitirdikten sonra artık meselenin anadamarını yazmaya karar vermişlerdir. Bu durumda bir felsefecinin zaten başta söylemek istediği şey için oturup sayfalarca ispat yazması çok abartılı geliyor bana. Çünkü nasıl olsa o da tek ve özel birşeyi yazacakmış. Zaten en büyüklerin bile sistemlerindeki çatlaklar bunu gösteriyor.

Yine de kuşku iyi şeydir derim ben.

Ben de işte Nietzsche bu yüzden çıldırtmıştır derim. Bulduğu şey diğerlerinininki gibi, yan-esin yoluyla geliyor. Ve artık ulaşılan bilgi karşısında bir şey yapamaz hale geliyor. Onu olduğu gibi, öylesine yazıyor. Hem bu öyle bir şey ki, kendi söylemini dayatıyor. Onunkisi yazdıktan sonra yapacak hiçbir şey bırakmayan, sadece çaresiz kalınan bir durum yaratıyor. Kuşkuyu aşan bir çaresizlik bu. Son bilginin karşısında duyulan çaresizlik.

Senin şu bilgisayarlar var ya, onlarla çalışmak iyi olurdu doğrusu.

Romantikler konusunda ne diyorsun'?

Bilmem. Hiç bu şekilde düşünmemiştim.

Bir "felsefemakinasına" Descartes'ı yüklemek mi?

Gelenek

Daha sonra kalktılar. Felsefe öğrencisi diğerine kurduğu sistemin sanata benzediğini, dolayısıyla yine de felsefe alanında tartışamayacağını söyledi. Öteki gülümsedi, ayrıldılar.

kara göründü!

PLATONİK CENNET*

ed regis

Kuhn, bilimsel gelişmenin düz çizgiden çok dairesel olduğunu, kesintisiz birikimlerden değil, dönüşümlerden oluştuğunu; bu dönüşümlerin, kimi kez bilgide kopmalara yol açan, büyük devrimler biçiminde gerçekleştiğini; ancak her devrimin içeriği değişik ve yeni olduğundan gelişimin dairesel bir döngü, bir spiral ilerleme olduğunu anlatmıştı.

Niels Bohr, P.A.M. Dirac, Wolfgang Pauli, I.I. Rabi, A. Einstein, (jödel... Çağımız bilim/bilgi birikimine büyük katkılar yapan dev isimler. Hepsini -aynı zaman dilimleri içinde olmasa da- aynı çatı altında toplayan yerin adı ise ileri Düzeyde Çalışmalar Enstitüsü. Princeton Üniversitesi sınırları içindeki bu enstitü yıllardır, bilimin en ucundaki soruların cevaplarını aramaya gelen bilimcilere kucak açmaktadır. Eğer yeni bir paradigmadan bahsedilecekse bunun ilk defa telaffuz edileceği yer, şüphesiz ileri Düzeyde Çalışmalar Enstitüsü.

ilginç olan burada 'yürütülen' çalışmaların Platon geleneği ile olan garip devamlılığı. Belki de Princeton bilimcilerinin 200 yıl kadar Papaz Berkeley'in şu sözlerini terennüm etmeleri bu ilgiyi anlamlı kılar: "Dünya, yani maddî evren, sadece ve sadece zihnimizde var olur, başkaca bir yerde değil."

İleri Düzeyde Çalışmalar Enstitüsü 1930 yılında, Louis Bamberger ve kız kardeşi Carolina Barmerger Fuld -gerekli parayı vermişlerdir- ve herşeyi planlayıp, organize eden Abraham Flecner tarafınan kurulmuştur. Ancak enstitünün gerçek babası, entellektüel atası ve yol gösteren ruhu antik Yunan filozofu Platon'dur. Zira uzun zaman önce Atina'nın tepelerine dünyanın ilk ileri düzeyde öğrenme enstitüsü -Akademi'yi kuran Platon'dur. Burada her türden bilim adamı, kuramcı ve araştırmacı bir araya gelerek, dünyanın iç yüzünü kavramaya, şeylerin bütün şemalarını tek bir akıl binası altında anlamaya çalışırlarmış. Platon en geniş ölçüde, sistematik bir çabayla olayı şiiirleştirmeye, tüm görünebilir evreni ufak

somut kavram ve prensiplere indirgemeye çalışan ilk kişidir, ileri Düzeyde Çalışmalar Enstitüsü'nün özünde Platonik olması bu konumun gerçek babasının neden Plato olduğunu açıklamak için sadece bir başlangıçtır.

Platon için bilginin gerçek nesnesi, görüp dokunabileceğimiz değişken ve geçici varlıklar değil, öyle bir şeydir ki Platon bunun çok daha gerçek olduğunu düşünür ve bu şeylere **biçimler** adını verir. İşte bunu anladığımızda Enstitü ile Platon'un ilişkisine biraz daha yaklaşıyoruz. Platon doğaya, güneşe ve aya ve yıldızlara bakmış, çağlayanlara, bitkilere ve hayvanlara bakmış ve sonunda bildirmiştir ki tüm bu büyük fiziksel nesneler kesinlikle Hakiki Gerçeklik değildirler. Hakiki Gerçeklik tamamiyle değişik bir boyutta yatar ki buna da Biçimlerin Dünyası adını verir. Biçimlerin Dünyası duyularla görünemez ve bu yüzden

* *Who Got Einstein's Office* adlı kitaptan alınan bu bölüm Pınar Türen tarafından Türkçeleştirildi.

Jeologlar, biyologlar ve açık kalp cerrahlarının burada işleri yok: bu kişilerin elleri kirlenmiştir ve onlar böylesine saf ve derin kuramcılarının arasına kabul edilemezler. Enstitü'nün bilimadamları doğanın çatısı altında toplanılan ve yaradılışının en uç noktasında elle tutulamaz nesneleri hayranlıkla izlerler. Üretim yapmazlar, deney yapmazlar. Hayattaki tek amaçları sadece anlamaktır.

başkaları buna gölgeli, olmayan bin ülke gibi tahayyül ederler ancak Platon'un kendisi hiç bir zaman böyle düşünmemiştir. Onun için öğle güneşi kadar berrak ve aydınlıktır. Herşeyden önce, Biçimlerin Dünyası, bu dünyanın tüm fiziksel nesnelerinin geldiği yerdir. O Esasdır ve herşeyin Kaynağıdır.

Platon için Biçimler ile gündelik hayatın sıradan nesneleri arasındaki fark, sıradan nesnelerin değişken ve bozulabilir, Biçimlerin mükemmel, değişmez ve sonsuz olmalarıdır. Değişmez olduklarından, Biçimler gerçekten daha 'gerçek' şeylerdir, ancak kendi ayrı gerçekliklerinde olduklarından duyularımız yoluyla algılanamazlar. Herşeyden önce, bu çok daha basit olmalıdır. Biçimleri bilmeye uğraştığınızda, zor olan şeyi başarmışsınızdır: gözlerinizi kapayın, içinize çekilin ve düşünün. Bu içe dönüş ve düşünmeyi çok defalar yapabilmelisiniz, aslında bu da sokaktaki adamın neden Biçimler hakkında çok az şey bildiğini ya da hiç bir şey bilmediğini açıklamaktadır.

İleri Düzeyde Çalışmalar Enstitüsü'nde bilimadamları, Platon'nun Biçimlerinin hiç bir gerçek çeşidine inanmazlar, ancak onlar da duysal algılamaların ötesine geçen nesneleri incelerler ki bunlara sadece düşünme yoluyla ulaşılabilir.

somut maddeleriyle çok nadiren ilgilenirler, çoğu zaman da hiç ilgilenmezler. Tersine doğanın hiç bir yerinde rastlanmayan soyut ve mükemmelleştirilmiş matematiksel nesneler ve kavramlarla çalışırlar. Gerçek dünyada daireye rastlayamazsınız oysa etrafta bir sürü hemen hemen dairesel çişime rastlamak mümkün. Bir matematikçi için soyut geometrik bir daire hemen hemen dairesel tüm nesnelerden çok daha 'gerçek'tir. Arabanızın tekerleği, her an şekil değiştirir, yuvarlaklığını kaybeder oysa matematiksel bir daire sonsuza kadar mükemmel bir yuvarlak olarak kalacaktır.

Ancak Enstitü'de elle tutulmaz, gözle görülmez varlıklarla ilgilenen araştırmacılar arasında sadece matematikçiler yaşamıyor, fizikçiler, ve astronomlar da aynı durumda. Yeryüzündeki hiç bir şey, hiç bir varlık uzun süre yaşayamamaktayken -sıra dağlar milyon yılda yokolabiliyor- galaksi ve yıldızların yaşı trilyonlarla ölçülebiliyor. Doğanın temel unsurları protonlar ve elektronların yaşam sürelerinin sonsuz olması, görünemeyen bu varlıkları herşeyden çok Platon'un Biçimlerine yakın gösteriyor.

Tüm bunların bir başka söylenişi ise, İleri Düzeyde Çalışmalar Enstitüsü'ndeki bilimciler çamura batmıyor ve doğanın kiri içinde eşelenmiyorlar. Jeologlar, biyologlar ve açık kalp cerrahlarının burada işleri yok: bu kişilerin elleri kirlenmiştir ve onlar böylesine saf ve derin kuramcılarının arasına kabul edilemezler. Enstitü'nün bilimadamları doğanın çatısı altında toplanılan ve yaradılışının en uç noktasında elle tutulamaz nesneleri hayranlıkla izlerler. Üretim yapmazlar, deney yapmazlar. Hayattaki tek amaçları sadece anlamaktır.

Enstitü'nün matematikçilerinden Marston Morse "Gökyüzü mekaniğiyle ilgileniyorum ama aya gitmek ilgimi çekmiyor" diyor.

Örneğin Enstitü'deki matematikçiler, dünyanın

TANRILARIN-KRALINDAN KRALLARIN-TANRISINA

sadık türksavaş

Yitirilmiş bir masumiyetin cennet adacıklarına sığınan Ana Tanrıçanın asi nympheleri, yıldırımlı bulutlardan inen kahramanların, titan yumurtalarına karşı kazandığı görkemli zaferlere acı içinde şahit olurken;Lykia Ülkesinin Tanrıça'sı Yüce Leto da titan soyuna bağlanmaktan kurtulamayacak ve Tanrı-Kahraman'ın karşı konulmaz arzusuna teslim olarak;... belki de yepyeni bir çağı başlatacak olan gümüş yaylı Işık-Oğlu'nu, Yıldırımlı-Dağ'ın hiddetli Tanrıçasından güçlkle kaçırarak, yine bir adacıkta doğuracaktır.

Tanrı-Kahraman'ın yüce soyu, eski dünyanın toprağında hızla kök salarken, ...her şeyi birbirinden farklı gibi gösteren, Doryen Güneşi; ...trajik çağın bu öğle vaktinde, Tanrı-Kahraman'ın demirden başında altından bir taç gibi parlayacak ve dalgalı Thetis'teki bütün kralların gözünü kamaştıracaktır.

Babası tarafından;... kuğuların çektiği bir arabaya bindirilecek, başına altın miğfer giydirilen ve eline de gümüş bir yay verilen Işık-Oğul, fırtınaların üzerinde Parnassos Dağı'na inecek ve kahin Tanrıça Themis'in sunağını koruyan yılan Python'u öldürerek Tanrıçanın sırrını ele geçirecektir. Ancak, ... bir can almanın vahşi duygusundan arınmak isteği içinde kırlara çekilecek, daha sonra Python'u öldürdüğü yere dönrek Delphoi Tapınağını kuracak, Themis'in gizemini kullanarak krallara yol gösterecek, ... ve kahramanın güzelliğini temsil edecektir. Işık-Oğul; ...artık Tanrıların-Kralı olan babasının ak yıldırımlı kara bulutlu Yüce-Dağ'ında, ...Kralların-Tanrısı olarak onurlu yerine alacak, ruh ile evren arasındaki düş yolunu aydınlatarak, yaklaşmakta olan bilgiler çağına, içli-yüce aklın en görkemli duruşunu sunacaktır.

Ancak, ...trajik çağın günbatımı ağır ağır yaklaşmakta, ...ve Krallann-Tannısı, Tannların-Krahna gökyüzünün kızılığında söyle konuşmaktadır.

-Ey Yüce Baba, ...Çökmekte olan karanlık bütün farkları ortadan kaldıracak, her şeyi birbirine biraz daha yaklaştıracak, ışıklı gök toprağın kara rengine boyanacak, kökleri acılar evrenine inen şu Yüce-Dağ titanların hırsıyla sarsılacak... Düşlerin, mutlu ülkenin kapısına dayanan demirin utancı ile dolacak,... Ruhun, aklının sert kabuğu içinde boğularak hastalanacak... Aklinsa, ölümlülerin gülünç oyunlarına konu olacak... ve,... senin yüce-başını ay çarpacak... ve, sen kendi mermerlerini kendi yıldırımlarınla vuracaksın.

Gökyüzünün alaca karanlığını arka arkaya bölen yıldırımların ardından Tanrılann-Kralı gürleyerek cevap verir.

-Ey Işık-Oğul,... Kötülük her zaman ve herkesçe yanlışlanmıştır.... gerçekte doğrulanmaya ihtiyacı olan iyiliktir... Eğer iyilik doğrulanabilecekse,... ben bir defada ve ebediyen yok olmaya hazırım.

Krallarm-Tanrısı, gümüş yayına bir ok takıp yeryüzüne doğru gerer ve içli bir sesle cevap verir.

-Mekâna cevap veren şey,zamandegil,... zamana cevap veren şey, mekandır... iyilik sadece yeraltındaki acılar evreninden geçenler için doğrulanabilir....Ey Yüce Baba.

Tanrılann-Krah, bakışlarını gökyüzündeki yarım aya çevirir ve hiddetle konuşur.

-Elimde tutamadığım tek şey kendi kaderim, ... ne yazık ki.

Karanlığın ağırlığı ile yorgun düşen Aydınlik-Tanrıları'nın gözkapakları giderek dolunay halini alır... Uzun süren bir gecenin ağır ağır söken

şafağından, Krallarm-Tanrısı, Tanrıların-Kralını uyandırır ve tüm katı alımlılığını takınarak merakla sorar.

-Ey Yüce Baba, ...ince bir ses geldi kulağıma ufku delerek.
-Hangi taraftan?
-Nysa Ülkesi tarafından.

Tanrılann-Krah, gökyüzüne doğru ağır ağır yükselen görkemli duruşu ile uzaklaşırken, Kralların-Tanrısı'na şöyle seslenir.

-Ey Işık-Oğul,... benim gümbürtümün ve görüntümün içinden Keçilerin-Tanrısına cevap vereceksin,... O ise, seni hâlâ ben zannederek aldanacak ve gülünç duruma düşecek.

Gümüş yayına tekrar bir ok tatan Krallarm-Tanrısı, içli bir sesle yukarıya doğru bağıır.

-Hayır... Yüce Baba.... hayır.... Asla aldanmayacak.

Notlar

Parnassos: Tanrıça Themis'in Yunanistan'daki kutsal dağı.

Themis: Doğa yasasını temsil eden ve titan soyuna bağlanan Kahin Tanrıya.

Delplini Tapınağı: Tanrı Apollon tarafından Yunanistan'da kurulan kehanet ve sunak merkezi.

Nysa: Sullunhisar

Pythion: Tanrıya Themis'i temsil eden koruyucu yılan.

YENİLMİŞ KAHRAMANLARIN ÖZGEÇMİŞİ

selçuk akman

Ölümün kuytusunda Azınlık Eşkiyaları
Göz ucuyla bir pencerenin karanlığına saklandılar
O zamanlar
Annem benim karnımda, beynim bir önceki
düşümde
Kalakalmıştı.
Ne bir adım ilerideki serseri kurşun
Ne de sevdanın diken
Bana gel demişti
gel...
ÖlümünkuytusundaAzınlıkEşkiyaları
Gönüllü ecel kararını vermişti
ne çare!
Ne çare ki sevimsiz yüzüm
yakışmazdı çehrelerine...

Gün erken ağardı Saçlarımla beraber ıssızlık
Siste batan gemiler nedense anlamadı
Gördüklerimi bir hesap sonrasına bıraktım
Anlaşılan isimlen saklamak gibi bir alışkanlığınız vardı.
Ne akşam vapur iskelelerinde beklediğim hüzün
Ne gece trenlerine vakitsiz yetişmiş işportacılar
Farketmedi yüzüme yapıştırdığım huysuzluğu.
Oysa uslu durmak isterdim köşeme çekilip uslu oturmak
Keşke diyorum uzun ince sessizliklerde büyütebilseydim.
Uzun ince densizliklerle sevindirebilseydi Aynalar.
Kısık bir Ses olarak Soluyorum Mobilyaların kuytusunda
Kedim bile Sayıklamıyor ismimi Artık,
Çünkü uykularda çare buluyor zaman.

Uysal adımlar atmaya karar verdiğim bir Sabaha açılıyor kapılar
Ve gemilerin yanaşmadığı rıhtımlarda sorgulanıyorum
Bu gün, bu saatte geç kalkmış öğrencilerin
Ders notlarından edindiğim resimlerde varoluyor
Ezberimden kaçmış sıfatlar; Çürüttüğüm tembel dirseklerle
Kumar oynuyoruz masada dört köşe ve Eşsiz.
Ve gülümseyen kadınların hayalini kuruyor belleğimdeki yüz.
İster misiniz şöyle haddeden geçmiş bir sevgili edinmek.
Kimbilir kimler aklınızı çeler de gitmezsiniz Peşinden.

Derken Siste batan gemiler geçer içinde siz olursunuz.
Uyku bastırır derinden bir dost kalabalığı geçer
dualar parçalanırken herşey yeniden başlar
Çünkü zaman döngüseldir Annem Altmışına girer
Ne zaman ölür diye kurarım saati Sabah bakarım hayatta
Hayatta bir başka gün olur zaman
Vazgeçmeye sevdalı yarıgecelerde;
Yüzleri saklamak gibi bir alışkanlığınız vardı
Uysal bir hüzne isim vermek ne demekse
Her bitişin sonunda Evinin önünden bir otobüs kalkardı.
Bir iş ya da mesken Seçmiştin kendine.
Göz gözü görmezdi
O Sıralar Erken ağarırdı gün, koşardı Sabahlar.
İflah olmaz yaralar da yoktu bedeninde
Sanırım gecikmemiştin; Çünkü Seni yücelttiler
Yükseltti Seni tornacılar, Sanayi Sitesindeki yetmişiki millet
Aklın takılırdı, gözün takılırdı tamirci çıraklarına
Ne üstün bir makinaydı yüreğin
Neden bu kadar çabuk bozuldu büyü
Şairlerden çaldığın dizeler mi oyun etti zihnine
Vicdanın mı ağlıyor haline Sen mi yaşlandın
Yaşlandığın tabut ısrarla açılmıyorsa henüz vakit var
Hazırlıklı bir anlayışı taşıyorsun dudaklarında
Yüzündeki keder Semirmiş geçtiğin yolları
Bu Adam Asmaca oyunudur ya da Saklambaç
Kime elini uzatsan öldürür kendini Sana inat olsun diye
Vebalı Sevgililer edinirsin lepra dökülür Suratlarından
Islak otobanlarda Planlar kurulur
Ama neye yarar
Bu şehri Saran Sisin Sesini duyuyor musun
Bu Senin Sestin, bir Aksiseda Sessizliği
Derinden iç geçirmelerin ıssızlığıdır zaman.
Erken uyandığın Sabahların yorgunluğunu Söylüyor Şarkılar.
Şimdi herkes mahmur ve perişan.
Yenilmiş kahramanların özgeçmişini Sunuyoruz tanrıya.
Sonu gelmeyen bir Su boşalıyor Şehrin kanalizasyonlarından
Ben ve diğerleri hep Susuyoruz.

Hep bir evvelin yankısıdır uykular.

KİŞİSEL BİR ANSİKLOPEDİDEN SEÇİLMİŞ MADDELER

murat erkman

SİNDİRİM SİSTEMİ

Hazımsızlık sözü çok şeyler anlatır aslında...

Mide ve beyin arasındaki benzerlik ve sık sık karşılaşılan hazımsızlık...

Mide nasıl ağır bir yemekle karşılaşınca hazımsızlık çekerse, beyinde düşünceler karşısında aynı durumdadır. Mide beyin direktifleri doğrultusunda yemeği sindirmeye çalışır. En fazlasından ağırlık ve hazımsızlık yaratır. Görünüşle fiziksel etkilerle geçitirilir bu durum. Ancak hazımsızlığın beyin üzerindeki etkilerini gözardı etmek haksızlık olur. Nietzsche'nin milletlerin yeme alışkanlıkları ile düşünme sistemleri arasındaki bağlantıyı ortaya koyması oldukça ilginç bir yaklaşımdır.

Benim burada anlatmak istediğim ise midenin beyinden daha vefakar bir organ olduğudur. Mide her zaman itiraz etmeden içindekileri sindirmeye çalışır. Hazımsızlık, kusma ve benzeri belirtiler beyin ona yüklediği görevin ağırlığından kaynaklanır. Mide çabalar ancak beyin direktifleriyle içine insafsız maddeler doldurulmuştur. Mide sindirmek için elinden geleni yapar. Hoşuna gideni ayırmak gibi bir seçeneği yoktur.

Beyin ise hoşuna gideni seçme özgürlüğüne sahiptir. İstemi dışında bir şeyle karşılaşınca itiraz eder, bağırır, çağırır, eylem yapar. Beyin seçer; ama yalnızca işine geleni. Çoğu yeni düşünceler ağır yemek muamelesi görürler, ancak sindirmeye çalışmak yerine hemen terkedilirler. Hemen bir takım komik zayıflıkların arkasına saklanılır; yapamıyorum denir, şikayet edilir, acıklı durumlara girilir, ağlanır, bağırılır, kısacası kaçılı vesaklanılır.

Ancak düşünceleri bir mide sadakati ile sindirmeye çalışan bir beyin takdir edilmeyi hak eder. Bu beyinler ayakta durmayı bilen beyinlerdir. Ayakta durmak ancak mide gibi beyinlerin işidir. Kaçarak ayakta durmak, ne kadar ayakta durmak olarak nitelendirilebilir? Kaçmak sadece avlanacak olana aittir. Av ise ne kadar kaçarsa kaçsın, sonuçla bir av olarak kalmaya mahkumdur.

Hazımsızlık çeken beyinlerin çok sıradan problemler nedeniyle çok büyük acılar çekeceği acıktır. Sindirme eğilimi, çevrenin etkisi ile insanı akıllı ile akıntı

yönünde hareket eden bir tahta parçasına dönüştürür. Sevgili beyin niçin işine geleni kabul ediyorsun, biraz gayret et de bitir şu yemeğini. İyice çiğne ağzındaki lokmayı, çiğne ki hem miden hem beynin rahat etsin.

ZAMAN ÜZERİNE

PRESTIGIEUX, ŞANS DOUTE

The masked man was ascending the stairways. His footfalls resounded in the night: TICK, TACK, TICK, TACK...*

AGUIRRE ACEVEDO

FANTASMAGORIAS (1972)

Dengeyi, işleyişi, zamanı görebilmek için akreple yelkovanla gerek duymak...

Zamanı küçük parçalara bölebilmek için eşanlı bir düzenek, bir makine ile denge kurmaya çalışmak...

Zamanı görmek, ölçmek için baktığınız saatler...

Zamana karşı çaresizliğin sembolü saatler...

Akrep ve yelkovan benzeri bir sistem olmadığı hallerde, saatler anlamsız sizin için.

Ziuanla eşizla çalışan, onu küçük eşit parçalara bölen ve zamanın akışını tanımlayan bir makine icat edilmeye çalışıldı. Saat belki de evrendeki dengeyi ve işleyişi simgeleyen insan yapımı ilk makinadır. Zembereği, dişlilerin yerleşimi, kendi iç düzeniyle çalışması ve akıp gitmesi...

Amaç zamanı eşit parçalara bölüp tanımlamaktır. Ancak farkında olmadan evrenin küçük bir modeli ortaya çıktı. Akrep ve yelkovanla zincirlemeye çalıştığınız makine; kendi iç düzeninde özgürce çalışarak; sizi onu çalıştırmaya mahkum ederek ve evrenin bir alt düzeniği olarak yaşamını sürdürüyor. Zemberek size yol göstermek yerine zamana arkadaşlık ediyor. Zamanla beraber sizin çaresizliğinizi haykırıyor. Sizin sandığınız gibi zamanı küçük eşit parçalara bölerek değil, zamana arkadaşlık ederek akıyor. Akış zembereğin kendi akışı.

* Maskeli adam merdivenleri çıkıyordu. Adımları gece içinde yankılandı: TİK, TAK, TİK, TAK.

diğer tüm varlıklarınki gibi...

Bu akış sizin sandığını/ kadar hayata bağlayıcı değil, çünkü e.şanlılık diye bir kavram ancak insanın tutuk mantığında sözkonusu olabilir,. **Hükmettiğinizi** sandığınız saatlere ve zamana karşı çaresizsiniz. Zaman saatlerinizi de yanına alarak sizinle alay ediyor. Akrepsiz ve yelkovansız bir saat karşısında düşünebileceğiniz tek şey, onu kendinize esir edebilmek için boşuna uğraşıp; bu eksiklikleri tamamlamaktır.

DÜŞLER ÜZERİNE...

Chuang Tzu rüyasında bir kelebek olduğunu düşledi.

Uyandığı zaman kelebek olduğunu düşleyen bir adamı mı, yoksa bir adam olduğunu düşleyen bir kelebek mi olduğunu bilmiyordu.

Chuang Tzu (1889)

Herbert Ailen Gilles

Bir rüyanın içindeyim, uyandığını anlarda dahi içinde olduğumu, hâlâ sürdüğünü hissettiğim bir rüyanın.

Bir düşünen varlık kendi dinlenme sürecinde, varoluşu,

tarihi, geleceği ve insanımı düşledi. Biz onun düşünde varolduk. Bu öyle bir düştü ki düşlenen düşleyeni düşleyebiliyordu. Belki de düşleyeni düşleyebildiğimiz sürece varolacağız.

Asturias "Gerçekle rüya arasında yalnızca mekanik bir fark vardır." der, ancak bu bile olmayabilir. Rüya beyin algılamaları sonucu imgesel olarak varolur. Buna karşılık gerçek de beyin algılamaları sonucunda varolur. Rüya ile gerçek arasındaki tek fark algılama farklılığı olarak ortaya çıkar. Gerçekte imgeler gibi beyin tarafından algılanır. Kısacası aralarında fazlaca bir elde edilme farklılığı yoktur. Beyin iki algılamayı da tanımlar ve sınıflar. Böylece iki farklı fakat çok yakın terim elde edilir. Sadece duyulardan yararlanılarak tanımlanan gerçeklik, gerçek midir'? Görmek, duymak, tatmak, koklamak ve hatta dokunmak bile sanal olabilir. Duyulanınızın sanal olması sözkonusuyken rüyalarımıza gerçek değildir **diyebilirmiyiz?**

hayalet gemi ile oniki ayda devri alem

Hayalet Gemi dergisine sayısından itibaren **abone** olmak istiyorum. Bir yıllık abone bedeli olan 100 000 TL'yi 4151-207 Babur Akyol T.C. Ziraat Bankası Çemenzar Şubesine yatırdım.

imza

Ad-Soyad:

Adres:

Tel:

abone olmak için bu formla birlikte banka makbuzunu
Hayalet Gemi Yerelması İletişim Evi Bahariye cad. Hacı Şükrü Sok.
Sağlık ap. Kat 3, Daire 7 Kadıköy -İST.

adresine göndermeniz yeterli olacaktır.

1, 2, 3 ve 4. sayılar tükenmiştir, 5. sayıdan itibaren gönderebiliyoruz.
Hayalet Gemi'yi kesmek istemiyorsanız, fotokopisini gönderebilirsiniz.

SALINCAK, KAYDIRAK, TAHTEREVALLI VE KUM

sabri gürses

Çocuklar için hazırlanmış bir oyun parkının temel öğeleri salıncak, kaydırak, tahterevalli ve kumdur. Oyun alanı, biri olamadan diğeri olamaz bir bütündür; kaydıracağı tahterevalli sürdürür, salıncaktan inen kumla oynamaya başlar.

Çocuk, ailesi-belediye,devlet-araştırmacılar birliği tarafından belirlenmiş alan içinde bedenini hareket ettirir; oyun alanı, bedeninin harekete geçtiği yerdir.

Oysa oyuncakların yarattığı etki belirsizdir. Salıncak, yerle bağlantısının kesilerek, sallanışlarla -ileri geri- daha yukarı, daha yükseğe çıkmayı (aynı zamanda daha hızlı aşağı inmeyi) ifade eder. Kaydırak, tırmanmak ve sonra bir eğimden aşağı süzülme (salıncığın aşağı iniş hareketi). Tahterevalli, eğlencesi en az olan oyuncaktır; kendini yukarı itmeyi ve aşağı çekmeyi gerektirir -iki kişilik oluşu ağırlıkların karşılıklı oluşunu sağlar, yani denge adına oynanan oyun yukarıda kalışın tedirginliğini yaratabilir. Kum ise, deniz kenarındaki özgür oyunları çağrıştırır, ama en azından ıslaklığın yok oluşu oyunların azalışını sağlar ve kumu, ancak alanda güvenli dolaşım aracına dönüştürür.

Oyun parkı, genel olarak, ailece gidilen bir yerdir; sokaktaki, okuldaki, düşünülmedik başka yerlerdeki -görece- özgür ve yaratıcı oyunlara benzemez- saklambaç, körebe, misket, çivi, ebelemece, evcilik, top oyunları, tilki tilki saatin kaç., birlikte oynanan oyunlardır, eğer zekâ oyunlarını dışarda tutarsak, bunlar da bedenle oynanan oyunlardır ve bunlarla oyun parkı arasındaki fark, birlikteliğin tekillığe dönüşmesiyle ortaya çıkar.

Aile çocuğu gözler, benzerlerine göre onun nasıl olduğunu (duruşu, davranışı, katılımı..) izler; bir yandan onu başkalarına iteler, diğer yandan onu onlardan koparır. Oyun alanında, oyuncular kadar oyuncak yoktur, sıraya girilir. Salıncığa binmek için sırada bekleyen, sallananı seyreden ve salıncığa bindikten az sonra inmek zorunda olan çocuk ne düşünür? Kaydırdan hızla kayılır, sırayla yukarı tırmanılır. Tahterevallide sıra bekleyenler, bir çocuğun başka birini yukarı tutmasını seyrederek, yukarıda çaresiz kalanı seyrederek. (Tipik bir durum olarak, aşağıdaki birden yerinden kalkar ve yukarıda kalan hızla yere düşer.) Aile de seyircidir; ama gerektiğinde müdahale hakkı vardır. Sanki çocuğun oynaması için orada olunmuş gibidir, oysa tam tersi de gerçekleştirilir: Çocuk, ailenin gözetiminde oynayabilsin diye, oyun alanı tüm bir park olarak, bir gezinti, seyirlik ve dinlenme alanı olarak tasarlanmıştır.

Bir yanıyla bu temel hareketler toplamı ve park, kent yaşamının kırı açılan kapısı gibidir. Salıncak, ağaç dallarından gelen doğal bir buluştur. Kaydırak, tepeden aşağı çimenler üzerinden yuvarlanmayı karşılar. Gezinti yolları ve kum açık imgelerdir. Tahterevalli ise daha

Belki de bunlar insanın (beden eğitimi hareketleri de düşünülmesi, sanırım) gerçek hareketleridir; bir bedenin olası tüm hareketleri. Böyle olunca, bir oyun alanı kavramsal bir beden sayılabilir.

(Başka bir açıdan da kavramsal sayılabilir. Oyun alanı, özgür ve sınırsız bir kır alanının, kentte sınırlı bir alanda ideal olarak kurulma çabasını ifade eder.)

mekanik bir buluşu karşılar gibi karanlık duruyor.

Hemen her türlü oyun alanının temel aksiyonları sayılabilir bu oyuncaklar. Daha gelişmiş oyun alanları olarak görünen lunaparklar ve çeşitli eğlence merkezleri, bedinin bu temel hareketleri üzerinde yükselir. Eklenmiş olan oyunlar vardır; çarpışan arabalar, tüfek, top atışları, beceri oyunları, korku tünelleri, aynalar, dönme dolaplar, atlıkarıncalar... Fakat oyunun temelleri, hala aynı yerdedir ve oyun alanının değişimi en temelde, sıra beklemenin kaybolmasından, tekillikten birlikteliğe geçilmesinden başka bir şey değildir.

Bilgisayar oyunları ise temsili oluşları nedeniyle bunun tam tersini yapar: Şimdiye dek çoğul varsayılmış şeyleri -hareketleri, heyecanları- ancak konu edinip tekilliğe dönüştürürler. Tüm bilgisayar oyunları beden hareketlerinin kopyalanmasına, satranç benzeri taklit edilmesine dayanır. Sürekli olarak varsayımlar vardır; kumanda kolu, örneğin bir doğuşu analiz edip belirli yönlerde (8 yön kullanılır ve buna düşmanın eklenişi sayısı 16'ya çıkarabilir) tanımlanmıştır, kolun hareketlerinin doğuş hareketleriyle eş olduğunu varsayarım. Gerçekliğin bilgisi gerekmez, bildiğimi varsayabilirim. Öyleyse, bilgisayar oyunları oyun değildirler, ya da daha doğrusu, yepyeni bir oyun türüdürler: oyun olanın oyunu. (Başka bir yönden, sinemanın bir adım sonrası oldukları söylenebilir, kahramanı ve olayı kişiselleştirebilirler.)

Aşağı kayışlar, yukarı tırmanışlar, boşlukta sallanışlar, dinlenceler bedeni nasıl etkiler? Ya da bir oyun alanı kurulurken, beden bu türden hareketlerinin temel olarak düşünülmesi nedendir? Belki de bunlar insanın (beden eğitimi hareketleri de düşünülmesi, sanırım) gerçek hareketleridir; bir bedenin olası tüm hareketleri. Böyle olunca, bir oyun alanı kavramsal bir beden sayılabilir. (Başka bir açıdan da kavramsal sayılabilir. Oyun alanı, özgür ve sınırsız bir kır alanının, kentte sınırlı bir alanda ideal olarak kurulma çabasını ifade eder.) Peki, öyleyse insan bedeninin kendi keşiflerine göre değil de, önceden yapılmış keşiflere göre kurulması mı gerçekleşir? Ya bilgisayar oyunları; onlar bu anlamda da mı bir adım sonrası olurlar, bedenin bir adım sonrası?

ANNE ORAYA KAÇ ADIM VAR?

çiğdem çalkıhç

Çocuklar, mucizevi varlıklar. Ne o? Çevrenizde, mızıldayan, sizi ondan bundan alıkoyan, bitmek tükenmek bilmeyen sorularıyla bayıltan, "iyiyi", "kötüyü", "doğruyu", "yanlışı" bilmeyen varlıklardan yok mu? İşte onlardan söz ediyorum.

"Ah bu çocukla başedemiyorum, çok aksi, çok hırçın".

"Şımarıklıklarından bezdim, bunaldım".

"Beni ona buna rezil ediyor, ne yapacağımı şaşırdım".

"Bir türlü dediğimi yapmıyor, hiç söz dinlemiyor".

"Artık zekasından şüphe etmeye başladım".

Az mı yakındınız, üzüldünüz? Acaba niye çocuklar bizim **istediğimiz gibi** değil, niye "olması gerektiği gibi" değil. Ispanak yemez, süt içmez **çekmeceleri karıştırır**, "önemli" eşyaları kırar, ortalığı dağıtırlar. Yapma deyince anlamazlar, hep'oyun oynamak isterler.

Çocuklar hepimizin bir zamanlar başından geçtiği gibi önce doğarlar. Bundan sonra daha önce hiç tecrübe etmedikleri **bir sürü beceriyi** kazanırlar; nefes almak, **beslenmek**, **dışkılamak**, uyumak, görmek, duymak, yürümek, hareketlerini kontrol etmek, konuşmak büyüdükçe de giderek zorluğu artan şeyler ("istenilen gibi" olmak, "doğru" olmak, "cici bici" olmak, "ayıp" yapmamak, "korkutulduğu halde cesur olmak" vb.) gibi... Bütün bunlar doğal+doğa dışı gelişim süreçleri içinde gerçekleşen eylemlerdir.

Bir çocuk eğer olması gerekli şeylerin dışında bir şeyler yapıyorsa, mutlaka ya zeka(!) yeteneğinden şüphe edilmeli ya

şimdilerde çok "moda" olan genetik bir illetten muzdarip olup olmadığı araştırılmalıdır. Tez yola getirecek bir yol bulunmalıdır.

Çocuklar, bizim olmasını istediğimiz gibi olmaları gereken varlıklar değildir. Bizim onlar olurken yanlarında olduğumuz ve onlardan

E Z I M N A M E

Ezmek için, ezecek bir "şey" in veya "şeyler" in olması gerekir. Yoksa ezme işlemi gerçekleşmez, anlamını yitirir.

Ezicinin ve ezme işleminin gücü, ezilecek "şey" in niteliği ve niceliği ile alakalıdır. Mesela, patates, çocuk, teneke kutu, çimen, kedi ve patlıcan ayrı ayrı ezilir. Sayılan ne kadar fazlaysa o kadar güçlü eziciler gerekir. Bazen hu sözünü ettiğimiz "şeyler" ardışık olarak da e z i l e b i l i r .

Çocuk+put|ıcan;çimen+patates+kedi;tenekekutu+kedi+çimen+çocuk+patates+patlıcan gibi. Tabii ardışık ezmek için daha uzun zaman ve enerji gereklidir.

Ezme işlemini kolaylaştırmak için eziciler bazı yardımcı aletler kullanabilirler. Mesela çatal, karıştırıcı makine, cetvel, harita metod defteri, pötikare matematik defteri, sayılar, el (kulak çekmek, kafayı tahtaya vurmak, çimdiklemek vb. için), dil (korkutmak, yasaklamak, başarısızlığı eleştirmek vb. için), ve ezicinin diğer vücut parçaları gibi (ezme işleminin niteliğine uygun olanlar tercih sebebidir)...

Ezilenler genelde ufak parçalarına ayrılırlar, bazıları miyavlama, bazıları ağlama sesi çıkartırlar. Bir kısmı liç ses çıkartamaz (Alıştırma: hangi ezme sesi daha önce halisi geçen hangi ezilen "şey" e aittir, bulunuz).

Ezme işlemi için ille de özel bir elbise giymeye gerek yoktur. Eziciler bu konuda oldukça renkli ve çeşidi bir modayı takip ederler. Kısa, uzun, topuklu, topuksuz, kırmızı, turuncu, mavi, gri, enine ve boyuna çizgili hatta puanüyel giyinirler, gravat ve saç tokası takardan bile vardır. Özel elbise gerektiren ezme işlemleri için eziciler yine özel eğitimden geçerler. Bu eğitimi basan ile bitiremeyenler otomatik olarak diğer grubun doğal üyesi sayılırlar.

Ezen ve ezilenler zamanla konum değiştirebilirler. Genelde bu durum, ağlama sesi çıkaranlara, veya "hayır, ben uçurtma uçurucam" diyenlere mahsustur.

Ezme işlemi ille de özel bir mekan gerektirmez. Açık, kapalı, toplu, topsuz mekanlarda gerçekleştirilebilir. Ezilenler bu sırada kutu kutu pense oynayıp çiklet çiğnerler.

Ezmenin çeşitleri için detaylı bilgiyi yemek kitaplarından edinebilirsiniz.

ç.ç.

öğrendiğimiz varlıklardır. Bunun farkına varmak, aynaya bakmadan burnumuzun ucundaki sivilceyi farketmemiz kadar zordur. Her nedense yakınında(!) olduğumuz şeyleri farketmesi pek kolay olmuyor. Halbuki çocuklardan öğrenilecek ne çok şey var. Hem çok komikler hem doğuştan filozoflar; geçenlerde iki yaşlarında bir kız çocuğu ile konuşuyordum. Kolundaki beni göstererek "buraya kahve dökülmüş" dedi. Ona kendi kolumdaki beni göstererek "bak ben de de var, bunun adı ben" dedim. "Sen mi?" dedi. "Hayır bunun adı ben" dedim. "Sen mi, ben mi?, sen mi ben mi? diye tekrarladı gülerek.

Onlardan öğrenmek diyorum, bu nasıl olur? Önce dinleyin(bu inanılmayacak kadar önemlidir-duymak istediklerinizi değil onun aslında ne dediğini dinleyin-), düşünün, anlayın (anlamadığınız da da tekrarlamasını rica edin) ve öğrenin. Ne kadar basit görünüyor değil mi? Düşünmeyi yeniden keşfetmek keyifli olacaktır. En azından denemeye değer.

Bu ne kadar zaman alır ne kadar çaba gerektirir? Bir başka deyişle, -beş yaşlarındaki bir çocuğun dediği gibi- "anne oraya kaç adım var?"

Bilemiyorum.

Sanırım bunun cevabını hepimiz teker teker kendimiz bulacağız...

İLETİŞİM'DE EDEBİYAT

ÇAĞDAŞ DÜNYA EDEBİYAT! Washington Meydanı **Henry James** • Amerikan Hikâyeleri Antolojisi • Latin Amerika Hikâyeleri Antolojisi • Dikenli Tel **Manuel Scorza** • Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği / Yaşam Başka Yerde **Milan Kundera** • Dublinliler / Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi **James Joyce** • G / Bir Zamanlar EUROPA'da / Domuz Toprak **John Berger** • Lolita **Vladimir Nabokov** • Kum Kitabı / Brodie Raporu / Gölgeye Övgü **Jorge Luis Borges** • Sessiz Bir Ölüm **Simone de Beauv** • Lol V. Stein'in Kendinden Geçışı **Marguerite Duras** • Mrs. Dalloway **Virginia Woolf** • Evlenmeyen Adamın Hikâyesi **Doris Lessing** • Döşegimde Ölürken / Ayı / Ağustos Işığı **William Faulkner** • Polonyalı Olmak **Tadeusz Konwicki** • Yurtsuzların Ülkesi **Dugmore Boetie** • Abanoz Kule **John Fowles** • Küskün Kahvenin. Türküsü **Garson McCullers** • Tatar Çölü **Dino Buzzati** • Kefenin Cebi Yok **Horace McCoy** • Taşkın **Yevgeni Zamyatin** • Ayrılmak **Dan Franck** • Kurbağa Güncesi **Günter Grass** DÜNYA KLASİKLERİ Tom Jones **Henry Fielding** • Arefe **İvan S.Turgenyev** • Bartleby **Herman Melville** • Adsız Sansız Bir Jude **Thomas Hardy** ÇAĞDAŞ TÜRK YAZARLARI Tutunamayanlar / Tehlikeli Oyunlar / Oyunlarla Yaşayanlar / Korkuyu Beklerken / Bir Bilim Adamının Romanı / Günlük ve Eylembilim (*Bütün Eserleri*) **Oğuz Atay** • Gece **Bilge Karasu** • Ten ve Gölge **Hulki Aktunç** • Aylak Adam / Anayurt Otel **Yusuf Atılğan** • Yusuf Atılğan'a Armağan Kitabı • Geceyi Tamdım-Erostratus Nazlı Eray • Ruh Üşümesi / Sessizliğin ilk Sesi / Çok Uzak-Fazla Yakın / Hayır **Adalet Ağaoğlu** • Aşkım Bana Resimaltı / 'Bekle' Dedim Gölgeye / Erkek Hikâyeleri / Macbeth. Muhitimize Uyarlama Denemesi / Gaib Romans **Ümit Kıvanç** • Merdivenaltı **Yeşim Dorman Müderrisoğlu** • Tek Kişilik Ölüm **Nuray T^kin** • Symphonia Kakophonica **Kiiton Dinçmen** • Yüzyetmişaltı Yıl **Mehmet Fehmi İmre** • Jönler **Bekir Fahri** • Zaniyeler **Salâhaddin Enis**

İLETİŞİM YAYINLARI

• İSTANBUL: Klodfarer Caddesi İletişim Han No. 7 34400 Çağaloğlu Tel. 516 22 60-61-621 Fax: 516 12 58
• ANKARA: Konur Sokak No.24/4 06640 Kızılay Tel. 425 36 00 - 425 20 71 / Fax: 425 18 15
• İZMİR: 857 Sokak İzmiroğlu İşhanı No. 306 35250 Konak Tel. 84 90 421 rnr 84 46 65

Aylık bültenimizi kitapçılardan isteyin. (Bedelsizdir.)

EDEBİYAT
SİNEMA
TİYATRO
MÜZİK

(Klasik, Rock, Pop, Caz, Geleneksel)

OPERA-BALE
PLASTİK SANATLAR

(Resim, Heykel, Seramik)

KARİKATÜR
FOTOĞRAF

Türkiye'den ve dünyadan en yeni,
en ilginç haberler, yorumlar, araştırmalar...

HEPSİ

Milliyet SANAT TA...

3.DÜNYA SAVAŞI

2.Bölüm

nejat aksoy

Artan nüfusun, endüstrinin çevre üzerindeki etkilerinin anlaşılması son yıllarda ilerliyen bilimin etkisiyle ortaya çıkmış gibi görünse de çevre korumacılığı 200 yıl öncesine uzanır. Columbus ve Magellan tarafından 15. ve 16. yüzyıllarda yapılan keşif ve seyahatler tropik adaların güzellik ve zenginliklerini Avrupa'ya tanıttı ve koloniler kuruldu. Koloniler felsefi amaçların da yardımıyla tropik adalardan Hindistan, Afrika ve Amerika'ya yayıldı.

17. yüzyılda tarım, kerestecilik ve madencilik çevresel yıkımlara neden olmaya başladı. Kolonileşmenin, kontrolsüz kapitalizmin çevre üzerindeki olumsuz etkileri bilim adamları ve şirketler tarafından anlaşıldı. 18.yüzyıl başlarında, ticari amaçlar için de olsa, bilinmeyen hayvan ve bitkilerin, jeolojik yapının tanımlanması için bilim adamları şirketlerce işe alındı.

Bilim adamlarının koruma altına almayı başardıkları adaların ilki Hint okyanusundaki Mauritius. Sırasıyla Portekiz, Hollanda ve 1721 yılında Fransız'ların işgali altına giren adanın ormanlarının büyük bir kısmı yok olmuştu. Jean-Jacques Rousseau ve Fransız aydınlanma döneminin takipçileri olan insanlar ilk iş olarak adayı tekrar ağaçlandırdılar. Çevre korumanın estetik ve ahlaki bir zorunluluk olduğunu, doğayla uyum içinde olan bir ekonomik düzenin gerekliliğine inanıyorlardı. Orman yitiminin bölgesel iklimi inanılmaz boyutlarda değiştirdiği araştırmalar sonucunda anlaşılınca ciddi önlemler alınmaya beşlandı. Arazilerin dörtte biri orman olarak kalacak, sulak alanlar, bataklıklar korunacak, dağlardaki ağaçlar kesilmeyecek ve çölleşen bölgeler ağaçlandırılacaktı. Bunu indigo ve şeker fabrikalarının atık kontrolü ve balıkçılık ile ilgili kanunlar izledi.

İngilizler Mauritius adasındaki başarılı uygulamayı kendi kolonilerinde denemekte gecikmediler. Batı Hint adaları, Karaippler, Hindistan ve Tobago'da İngiliz bilim adamları tarafından uygulamalar başlatıldı. Ağaçlar ile yağmurun ilişkisi ve ağaç kesiminin erozyona neden olacağı belirlenince 1764'de Tobago adasının yüzde yirmisini kaplayan ormanlık bir bölge yağmur ormanı olarak koruma altına alındı.

Alman coğrafyacı ve kaşif Alexander von Humboldt'un Hint felsefesinden etkilenerek doğa ve insanın bir bütün olarak yaşayabileceği, aşırı tüketimin ne tür tehlikeler yaratabileceğini bilimsel olarak anlatan raporunu 1852 yılında İskoçyalı bir bilim adamı grubunun tüm dünyayı inceleyerek yazdıkları rapor izledi. Raporda belirtilen orman yitimi yüzünden azalan yağmurlar, tükenen su kaynakları ve takip eden kıtlık, sosyal yıkım senaryosuna benzer bir durum Malabar'da yaşanınca paniğe neden oldu. Ülke yönetimlerinin sıkı kanunlarla çevrelerini koruması gerektiği iyice anlaşıldı. 1878 yılında önceki uygulamalar Güneydoğu Asya, Avusturalya, Afrika ve Kuzey Amerika'da başarıyla uygulandı.

Günümüzde olduğu gibi geçmişte de çevre koruma önlemleri ülkeler tarafından ancak ekonomileri tehlike altına girdiği zaman alınıyor, felsefe, bilim, diğer canlılar, insanlar etkisiz kalıyordu.

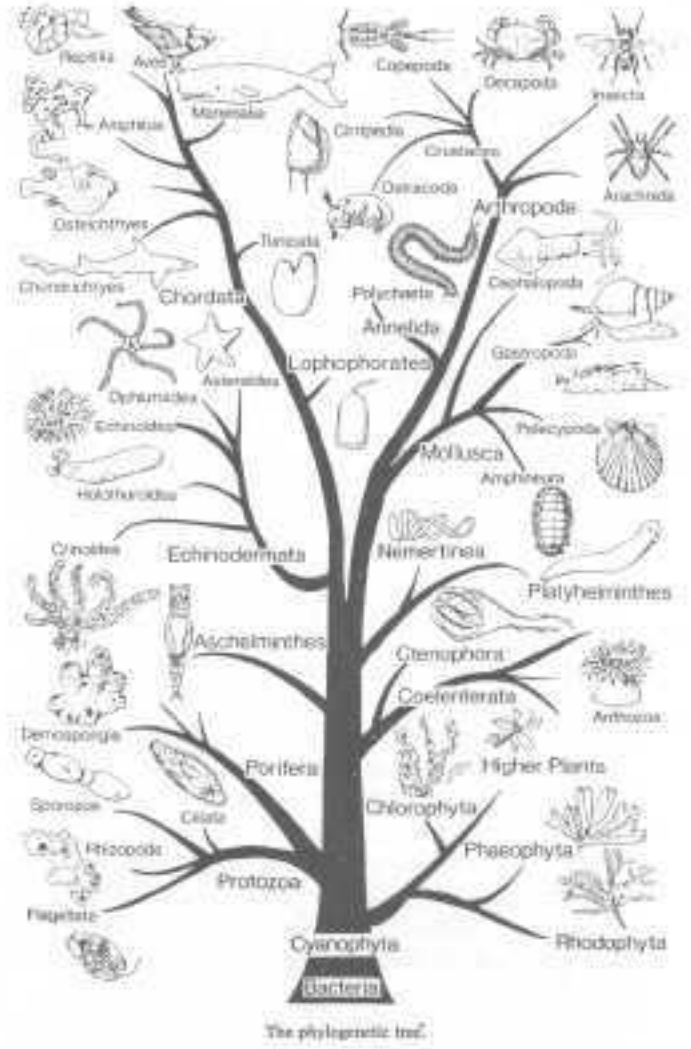
Yabani türler yani etrafta gördüğümüz otlar, börtü böcek ve benzeri şeyler genetik özellikleri ile tarım, tıp ve endüstri için kaçınılmaz bir kaynak oluştururlar. Nüfus artışı yüzünden üretilmesi gereken yiyecek miktarı önümüzdeki yıllarda birkaç kat artacaktır. Dünya et

tüketiminin % 98'i yalnızca on tür yabancı hayvan ve kuş türünden üretilmektedir. Bitki dünyasında yenilebilir 75000 tür var ve bunun 20 tanesi dünyadaki yıllık tüketimin % 90'ını karşılıyor. Genetik çarpazlamalar ile bitki ve hayvan, türlerinin özelliklerini değiştirmek mümkün. Örneğin domates Ekvator ve Peru'da bulunan vahşi türlerinin çarpazlaması ile bugünkü haline gelmiş. Galapagos adalarında bulunan başka bir tür sayesinde de makina tarımına uygun bir domates ortaya çıkmış. Şeker bu denli yaygın olmasını **Endonezya**da bulunan bir şekerkamışı türüne borçlu. Şimdilerde ise Hawai'de bulunan başka bir türü kullanarak kemiricileri ve zararlıları uzaklaştırabilen bir şekerkamışı üzerinde çalışılıyor.

Yabancı türlerin tıptaki uygulamaları ise herkes tarafından biliniyor. Herhangi bir ilacın bitki veya hayvan kökenli olma olasılığı % 50. Yağmur ormanları ve diğer ekosistemlerde ilaç olarak kullanılabilecek binlerce tür olabilir.

Biyolojik çeşitliliği kullanmanın ekomik açıdan büyük kazançlar sağlayacağı açık. Doğal ürünlerden elde edilen ilaçların yıllık toplamı kırk milyar dolar. Türkiye'de yetişen yabancı bir buğday türü ile çalışmalar yapılarak hastalıklara dayanıklı bir tür elde edilmiş. ABD bu sayede yılda elli milyon dolar kazanmış.

Dünya üzerinde kaç tür yaşadığını söylemek oldukça güç. Tahminler beş ile seksen milyon arasında ama genel kanı otuz milyon olduğu. Bunlardan 1,400,000 tanesi isimlendirilmiş ve tanımlanmış. 750,000 böcek, 41,000 omurgalı, 250,000 bitki bilinen türler arasında. Çok büyük sayılarda omurgasız hayvan, yosun, mikroorganizma bulunmayı bekliyor. Tür çeşitliliği tropik iklimlerde çok daha fazla. Mercan resifleri, bataklıklar, yağmur ormanları en üretken ekosistemler. Türkiye coğrafi konumu nedeniyle biyolojik çeşitlilik açısından şanslı. 9500 üzerinde bitki türü var, bunların yaklaşık 3000 tanesi endemik yani yalnızca buraya ait.

Nüfus artışı, kentleşme, endüstri, doğal kaynak tüketimi ve yanlış tarım yüzünden 20 yıl içerisinde türlerin dörtte birinin yok olacağı sanılıyor.

Denizlerin durumu daha da iç karartıcı. Kentler, fabrikalar, tarım alanları ve ormanlardan denize doğru bir atık trafiği var. Çöp, bakteri, böcek ilaçları, yağ ürünleri, PCB'ler, ağır metaller, toprak ve gübre inanılmaz miktarlarda denize boşalıyor. Mercan resifleri kazınıyor, daha çok balık yakalamak için dinamit ve zehirler kullanılıyor. Tanker kazaları artıyor. Zengin besinli atıklar yosun patlamalarına neden oluyor. Yalnızca Panama yılda 45 milyon ton lağımı denize boşaltıyor. ABD, Fransa, Japonya ve

insana özgü özelliklerini yitirmek üzereler. Kültürleri, gelenekleri, dilleri medya bombardımanı altında. Falcı cadılar, müneccim bozmaları, çengiler, gılmanlar, yosmalar, teşhirciler ve benzerleri tüm iletişim hatlarına yayılmışlar.

Rusya nükleer deneme ve atıklarıyla denizleri kirletiyorlar.

Dünya nüfusunun % 65'i yani 3 milyar insan kıyı kentlerinde ve yakınında yaşıyor. Büyük şehirlerin bir çoğu kıyılarda. 2000'li yıllarda dünya nüfusunun 8 milyar olacağı ve 5.6 milyar insanın kıyı kentlerinde yaşayacağı sanılıyor.

Ciddi bir çelişki yaşanıyor. Gitgide artan gıda gereksinimi ve onu elde etmek için yapılanlar yüzünden yok olan gıda kaynakları. Bu herkesin anlaması ve çözüm araması gereken bir konu. Çevre sorunlarını ekonomik, sosyolojik ve politik sorunlardan soyutlarak çözmek bir dereceye kadar olası ama insanların hayvan benzeri yaşadığı temiz çevreli bir dünyada yaşamının yalnızca mutlu bir azınlık ve diğer türler açısından yararlı olacağı kesin.

Bütün olarak bakıldığında çevreye en çok zarar veren gelişmiş ülkeler. Bu ülkelerin üretim, ulaşım ve tüketimlerini aynı hızda sürdürmelerinin ekolojik bir felakete neden olacağı kesin. Geçmişte sömürgeleri, günümüzde çokuluslu şirketleri ile yalnız kendi ülkeleri değil tüm dünya kaynaklarını kullanmaktalar. Karşılık olarak gelişmenin yolları, insan hakları, medeniyet konularında öğüt, bazen kredi bazen sadaka şeklinde para vermekteler. Ancak suçlu sayılmazlar çünkü 3. Dünya ülkeleri insanları durumlarından hoşnut olmasalar da daha refah, ileri bir şekle gelme yolunda akılcı hiçbir şey yapamıyorlar. Büyük bir çoğunluğu çiftlik hayvanlarına benzer bir şekilde yaşam sürüyor. İnsana özgü özelliklerini yitirmek üzereler. Kültürleri, gelenekleri, dilleri medya bombardımanı altında. Falcı cadılar, müneccim bozmaları,

çengiler, gılmanlar, yosmalar, teşhirciler ve benzerleri tüm iletişim hatlarına yayılmışlar.

En iyi durumdaki 3. Dünya ülkelerinden birisi Türkiye. İnsanlarının eşit haklara sahip olduğu, zengin, dünya ve hatta uzay yönetiminde söz sahibi duruma gelme ile yok olma arasında bir sürü seçeneği olan bir ülke. Benim seçimim en iyi ülke haline gelmek. Birçok kişinin seçiminin bu olduğuna eminim. Ama istemek yeterli değil, çalışmak gerek. Demokratik sistemlerde vatandaşların tek silahı hayır diyebilmeleridir. Beğenilmeyen herşeye karşı çıkmak, öneriler sunmak, hataları korkusuzca bildirmek, ödenen vergilerin hesabını sormak, daha iyisini istemek demokrasinin gereğidir.

Yöneticilik özel yetenekler ve bilgi gerektiren güç bir iştir. Bir ülke ise yönetimi en güç kuruluşlardandır. Her konu hakkında yeteri kadar bilgi edinebilme yetisine sahip olmak, binlerce şey arasında ilişki kurabilmek, uzun vadeli planlar yapabilmek ve insan olmak gibi özellikleri olan eğitimi yeterli, çalışkan kişilerin eşyumuşlu çalışması ile bir ülke başarılı bir şekilde yönetilebilir. Yetersiz kişilerin yönetiminde demokrasinin bile nasıl garip bir şekle bürünebileceği ülkemiz insanları tarafından iyi bilinmektedir.

Uygulaması çok zor bir çözüm dışında aklıma birşey gelmiyor. Yeni bir eğitim sistemi. Sürünge davranışlarının, maymun eğlencelerinin gelenekleşmeye başladığı bir toplumu insana özgü davranış ve yaratıcılığın, akılcı bir yaşam biçiminin uygulandığı çalışkan bir toplum haline getirebilecek bir eğitim. Yoksa ülkemiz, doğal güzelliklerini görmeye ya da sevmeye gelen ziyaretçilerinin verdikleri paralarla geçinen bir hayvanat bahçesine dönüşebilir.

TOSBAĞALAR ÜLKESİ

derya erkenci

Karşı tepenin ardına kaçıp, çoktan kaybolmuş gün. Yaşanılan tarihi kuşkulandıracak Kaunos'un kaya mezarları, artık çıplak gözle seçilemeyecek kadar karanlık. Özde Akdenizli atalarına sadık kalmış kaipuz kış, direkli kanal tekneleri gün boyu çalışan pancar motorlarının dinlenti uykusu içinde, rıhtım boyunca salınıyorlar. Direklerin gölgesinde aşağı yukarı yavaşça ilerleyen seyyar kuruyemiş arabasında, seksenlerin ortalarına sıkışıp kalmış bir pop müzik bandı, iş sahibi esmer yüzlü adam tarafından bilmemkaçıncı kez ters-yüz ediliyor. Balık lokantalarındaki kent soylu piyanist şantör müziği, sıcağı yırtan akşam ezanıyla birlikte -tosbağalar ülkesini gecenin karanlığına hazırlıyor.

meydanına kocaman bir kaplumbağa heykeli oturtuldu. Çeşitli çevre koruma örgütleri, turizm büroları, kiralık otomobil mağazaları yavaş yavaş mevzilenip Dalyan'ı kasaba haline getirmeye başladılar. Önce koruma altına alındığı için Dalyanlılar'ın İztuzu'ndaki ağaç kulübeleri kaldırıldı. Halkın anlattıklarına göre, caretta caretta İztuzu'nda yumurtlamaya geldiklerinde, uzun yolculuklardan ve yumurtlama işleminden yorgun düştükleri zaman bu evlerin altlarında gün batımını bekler ve güçlerini toplayıp denize geri dönerlermiş. Daha

Bundan on yıl kadar önce, Dalyan adlı bu minik Akdeniz köyünden hemen hemen hiç kimsenin haberi yoktu. Caretta caretta cinsi sevimli su kaplumbağaları, Dalyan'ı tüm Türkiye'ye hatta dünyaya tanıttı. Köyceğiz gölünden ayrılıp bir yılan gibi kavisler çizerek İztuzu plajına ve Akdeniz'e ulaşan kanalın kıyısında gayet mütevazı yaşayan Dalyanlılar, birdenbire alevlenen bir ilgi odağının ve iyi ya da kötü bir pay kapma çatışmasının arasında kaldılar. Sık ormanlı dağlarda ve ovalarda yörüklük eden dedelerinin miras bıraktığı alışkanlıklarla, yaz aylarında sanki yaylaya çıkarmışçasına gittikleri şimdinin İztuzu plajında yıllardır karşılaştıkları güleryüzlü caretta caretta, bir gün kendi varlıklarından daha önemli kılınacağını nereden bilebilirlerdi? Dalyan halkının bu duruma ayak uydurmaları uzun sürmedi. Yerli yabancı bütün çevre dernek ve örgütlerine "Hoşgelmişsiniz" diyerek başladı işe Dalyanlılar, yeni pansiyonlar açıldı, tekneler fazlaştırılıp turistik hale getirildi, çeşit çeşit Akdeniz balığının yenebileceği lokantalar açıldı, köy

Bu Avrupalı insanların çoğu kamera ve mikrofon gördükleri anda, zebani görmüşçesine kaçıyorlar. Bunların haricinde Dalyan'a gelip ev bark sahibi olanların sayısı da az değil. Kanal üzerinde bir teknede yaşayan iskandinav bir adamın, Dalyan'da birkaç genci ölü bir caretta'nın başına toplayıp, ellerine kesici aletleri verip fotoğraflarını çekmesi, sonra da bu fotoğrafı Avrupa'da yayınlanan bir kaç dergiye yollaması, düşündürücü ve tedirgin edici bir gerçek.

sonra, kurda kuşa yem olan yeni yavruların, Dalyan'da çocuklar tarafından toplanıp denize götürüldükleri de bilinen bir gerçek.

Dalyan halkının yaşayışını gözle görünür bir şekilde değiştiren bu gelişim, doksanlara geldiğimiz şu zamanlarda az çok rayına oturmuş durumda. Peki bu bir kaç yıllık değişimin yarattığı sorunlar neler? Dalyan'ın Mülkiyeli belediye başkanının da ifade ettiği gibi, çevre örgütleri ve Dalyanlılar arasında yaşanan önemli bir soğuk savaş var bugün. Bölgenin en büyük problemi olan sivrisinekler için yapılan ilaçlamalar engellenmeye çalışılıyor, sermayesini yaymaya çalışan bir firmanın yaptırdığı arıtıcının hiçbir işlevi yok, altıyüzü aşan teknelerin tüm sintine suyu kanala akıtılıyor, hiçbir şekilde yarar sağlamayan günü birlik turizm sayesinde çevre kirlenmesi günden güne artıyor. Bir takım zayıf kişilerin görev yaptığı dernekler Dalyan'da yaşayanları hiç saymakta. İşin esas ilginç yanı, devletin muhatap olarak yabancı örgütleri kabullenmesi. Bir Avrupalı derneğin üyelerinin, günbatımından sonra girilmesi yasak olan İztuzu plajında ateş yakıp sazlı sözlü alem yapmaları rivayetler arasında. Bu Avrupalı insanların çoğu kamera ve mikrofon gördükleri anda, zebani görmüşçesine kaçıyorlar. Bunların haricinde Dalyan'a gelip ev bark sahibi olanların sayısı da az değil. Kanal üzerinde bir teknede yaşayan

İskandinav bir adamın, Dalyan'da bir kaç genci ölü bir caretta'nın başına toplayıp, ellerine kesici aletleri verip fotoğraflarını çekmesi, sonra da bu fotoğrafı Avrupa'da yayınlanan bir kaç dergiye yollaması, düşündürücü ve tedirgin edici bir gerçek.

Dalyan'da okuma yazma oranı çok yüksek. Gençlerin çoğu çevre illerdeki üniversitelerde okumakta. Onların bu duruma bakışı biraz daha sağlıklı ama yine de yeterli değil. Turistler "Dalyan çok güzel" diyerek başlıyorlar bu şirin yeri övmeye. Halktan hiç kimse, en azından döviz geldiği sürece turistlere karşı değil. Durum böyleyken, ister istemez, insanın aklına yıllardır bitirilen Akdenizin diğer kıyılan geliyor; İtalya, İspanya, Yunanistan, Fransa. Altyapısızlık bu kadar gündemdeyken, bu berbat sonun gelişi herhalde Dalyan için çok kolay olacak.

Bölgede doğaya dair tek korunacak şey Caretta caretta'lar değil. Bundan yıllar önce bölgeyi kaplayan Günlük ağacı ormanları, bugün yokolmak üzere. Günlük ağaçlarından tıpkı kauçuk çizme yöntemiyle akıtılan sıvı, dünya parfüm piyasası için önemli bir hammadde. Bu çok değerli sıvı, parfümlerin uzun süre kalıcı olmasını sağlayan, dünyadaki tek sıvı. Gerek tarım ve orman bakanlığının gerek diğer kurumların bundan haberi bile yok. Çevre derneklerinin ise gözlerini abartılı bir kaplumbağa sevgisi bürümüş, bu yüzden günlük ormanları yokolmuş, halk bir takım şeylerden rahatsız olmuş, umurlarında değil. Onlar caretta'larla ilgileniyorlar, işlerini ne kadar doğru yaptıkları da ortada, caretta caretta sayımlarındaki oranlar günden güne düşüyor.

Garip ve ne yaptığı belli olmayan derneklerin, bürokratik cahilliğin, tükenen çevrenin ve feryat eden halkın arasında gün geçtikçe ezilip parçalanıyor Dalyan. Görünüşe göre sermayenin büyük müdahaleleriyle bu süreç hızlanma yolunda. Halk bir sabah uyandığında, köyünü yerinde bulamazsa, suç kesinlikle dağlardan gelip tobağalar ülkesine yerleşen bu sevimli insanların kendilerinde olmayacak.

RİVAYET MUHTELİF

sedef erkman

ADI: İsa SOYADI: Mesih ANASININ ADI:
Meryem BABASININ ADI: Tanrı DOĞUM YERİ:
Nazaret DOĞUM TARİHİ: 1 Ocak 0000 MEDENİ
HALİ: Bekâr TABİYETİ: R.I. (Roma
imparatorluğu) DİNİ: Hristiyan İŞ BU NÜFUS
CÜZDANININ KAYITLI OLDUĞU NÜFUS
İDARESİNİN İLİ: İsrail İLÇESİ: Betlehem
MAHALLE veya KÖYÜ: Nazaret HANE NO: 34
CİLT NO: 2 işbu nüfus cüzdanı, Betlehem Nüfus
Dairesi tarafından DOĞUM suretiyle verilmiştir.
SON YOKLAMA DURUMU: Halen asker
kaçığıdır.

Oğuz Atay, Tutunamayanlar

Sıradan bir vatandaşın hayatı hakkında devlet arşivlerinden elde edebileceğimiz bilgiler, başlangıçlar ve bitişlerle tanımlanan dönüm noktalarından ibarettir. İsa-Mesih'in sadece nüfus cüzdanını bile hayal etmek resmi evraklarda belgelenmiş insan yaşamlarının ne kadar anlamsız ve hatta absürd olduğunu kavramamıza yetiyor. Resmi kayıtlar, doğumlardan, okunmuş okullardan, evlenilmiş eşlerden, askerlik durumundan, çalışılan işlerden ve ölümlerden daha fazlasını söylemez. Söz konusu insan hakkında sorulabilecek, en çok hangi yemeği severdi, sinemaya gider miydi, ne gibi hayaller kurardı, çocuklarıyla ne konuşurdu, dürüst müydü, arkadaşları tarafından sevilir miydi gibi soruların cevaplarını bu bilgilerden elde etmek mümkün değil.

Oysa ki bir kişinin gerçek hayatı, kendi tarihi, bu ayrıntıları, günlük hayatına ilişkin bilgileri de içerir. Dolayısıyla, elimizdeki yanlış olmasa da (bazı durumlarda yanlışlık da yoğun bir biçimde söz konusu olabiliyor) sadece belli bir bakış açısını temsil ettiği için eksik bir tarihtir diyebiliriz. Öte yandan, sözünü ettiğimiz ayrıntılara ulaştığımızı ve bunları "resmi"

kayıtlarla harmanlayıp tarihin gerçek görüntülerine varmaya çalıştığımızı farzedelim. Elde ettiğimiz resmin gerçek resim olduğunu bize ne söyleyecek? Daha da ileri gidersek gerçek resim diye bir şey var mı?

Bir kişinin hayatı hakkında bilgi toplama çabalarımızı farklı bir düzleme taşırsak eğer, özelden genele, aynı durum örneğin bir devletler tarihi için de geçerli olabilir. Krallıklar ve imparatorluklar döneminde saraya bağlı tarihçilere saray tarafından yazdırılan ve böylelikle her zaman iktidarda olanın ve kazananın gözünden yazılan tarih, büyük kralların ve komutanların, büyük zaferlerin anlatıldığı sınırlı ve belirli bir çerçevede kalıyor. Sadece savaşlardan, anlaşmalardan, saray entrikalarından ibaret gibi görünen bu tarih, diğer taraftan sıradan insanların belki de yukarılarda olup bitenle pek de ilgilenmeksizin yaşadıkları hayatları, günlük alışkanlıkları ve hayata ilişkin ayrıntıları içinde barındırmıyor. Gözümüzün önündeki tarih çoğu zaman yanlış, hatta yanlış, belli bir ideolojiyi beslemek amacıyla, dünya yüzünde yaşayan insanların çok küçük bir oranının hakkında yazılan bir tarih.

Çok uzun zamandan beri uygulanan tarihin bu tek türüne karşı geliştirilen ilk alternatif, bu kez tüm olguları ekonomik açıdan incelemek oldu. Alman Historisizm'inden etkilenen Marksizm'in tarihe bakışı belki de ilk defa, tarihe değişik açılardan bakılabileceğini gösterdi. Ondan beridir ki, resmi tarihin karşısında bir muhalif tarih manzarası gözlemlendi, elbette bunun mümkün olduğu yerlerde. İktidarda olanın tarihi kendi lehine çarpıttığını, o yüzden muhalif tarihin olguları daha dürüstçe sunma çabasında olduğunu düşünebilir miyiz? Pek değil, tarih politik bazda ele alındığında mutlaka şu veya bu ideolojiyi besleme kaygısı güdüyor. O yüzden

Bize tbn Humeyd söyledi, ona ve arkadaşlarına Muhammed bin İshak'tan naklen Seleme bin El Fazl ile Ali bin Mücahid söylemiş, fbn Ishak bu haberi Asım bin Ömer bin Katade'den, o da Abdullah bin Ebi Bekr ile Muhammed bin Yahya bin Habban'dan rivayet eder. İbn fshak: Bana bunlardan herbiri, bu hadisin bir parçasını söylediler, der. Onlar şöyle diyorlar:

Taberî
Milletler ve Hükümdarlar Tarihi
cilt H s. 543

hiç şüphe yok ki, muhalifler iktidarda olduklarında destekleyecekleri tarih tezi yine iktidarın gözünden yazılan oluyor.

Politika madem ki tarihi doğru biçimde elde etmemizi engelliyor, hem belli ideolojilere hizmet ediyor, hem de sınırlı bir insan grubunun tarihi yönlendirdiği iddiasında, o zaman sosyal tarihe yönelebiliriz. Resmi ya da muhalif, politikayı tümünden dışlayan ve devletlerin kimi zaman çağları değiştiren büyük tarihlerini değil ama insanların günlük hayatlarını, o hayatı biçimlendiren faktörleri ve daha inceltilmiş alanları inceleyen bir tarih anlayışı daha doğru gibi görünebilir. Bu tür eğilimler, hiç şüphesiz tek yanlı ve eksik olan resmi tarihin dışında yazılabilir tarihlerin göz önüne serilmesi açısından da gerekli. Eskiden tarih kitaplarında, adları sadece "savaşa giden kralın arkasındaki ordu" olarak geçen yığınlar artık tarihin ana konusu olmaya başladılar. Artık kadınlarla ilgili bir tarih, Ortaçağ'da mutfak alışkanlıklarıyla veya evlerin kullanımıyla ilgili bir başka tarih yazılabilir. Tarih artık sosyoloji, antropoloji veya psikoloji gibi bilimlerle yardımlaşmasını artırıyor.

Ancak bütün bu farklı bakış açılan, tarihin gerçek görüntüsünü elde etmemize yardımcı oluyor mu? Büyük kitleleri yok sayan siyasi tarih, tarihi ideolojisinin bir parçasına indirgeyen resmi tarih, Marksist tarih, politikanın kitleleri ister istemez etkilediğini gözardı edebilen sosyal tarih, hepsi tarihe belirli bir açıdan bakıyorlar. Bu tıpkı, bir trafik kazasını gören birkaç kişinin aynı kazayı farklı anlattığı o meşhur örneğe benziyor. Aynı olaya nereden ve nasıl baktığımız herşeyi birdenbire değiştiriyor. Bir bakışta vazoya, bir diğer bakışta yüzyüze oturmuş iki insana benzeyen resimler gibi. Tarih yazarken kişisel eğilimler, özellikler dahi etkili olabiliyor. İçinde yaşadığı dünyadan kim soyutlayabilir ki kendini? Durum böyle olunca, tarihte mutlak bir gerçeklikten söz edilemiyor çünkü o gerçekliği neye göre belirleyeceğimizi; bilemiyoruz. Mutlak bir gerçeklik söz konusu olmayınca, ona mümkün merteye yaklaşmak da söz konusu olamıyor elbette. Dolayısıyla yapılan, birbirinden farklı senaryolar yaratmak. Ve sonuçta hepsi de pekala kabul edilebilir.

Peki, tarih bitti mi? Bu soru son yıllarda oldukça sık soruldu aslında, bir cevap bulmak ise çok kolay görünmüyor. Tarih bitti diye kestirip atmak yerine düşünceyi biraz daha uzatıp nihai noktaya getirelim. Tarih yazımının başlangıcından beri elimizde olanlar bu farklı senaryolarsa eğer, o zaman rahatlıkla "tarih başlamış mıydı?" sorusunu sorabiliriz. Öyle ya, madem gerçekte neler olduğunu bilmiyoruz, bilemiyoruz, bildiğimizi sandıklarımız da birer hayal, birer kurgu olabilir, o halde nasıl bir tarih bu elimizdeki? Gözümüzün önünden gitgide silinerek uzaklaşan bir geçmiş ve onu yakalamak, bir anlam kazandırmak için mutsuzca çırpman bizler. Evet, tarih bitti mi? Peki hiç başlamış mıydı?

HURUFÎLİK

Ortodoks İslamî Gelenekten Kopuş

ergun kocabıyık

*"Tuttum aynayı yüzüme
Ali göründü gözüme "
Hilmi Dede Baba*

Huruf, harf sözcüğünün çoğuludur. Hurufilik; insanın yüzünde ve bedeninde tecelli eden Arab alfabesinin harflerinin (1) tanrısallığı (uluhiyeti) üzerine temellendirilmiş, içrekçi (batını) bir inançtır (2).

Harflerden özel veya toplumca amaçlananın ötesinde anlamlar çıkarma girişimi neredeyse yazının tarihiyle yaşıttır. Yazı da bizi *şehir*, getirir. Yazılı iletişimin *şehir* için çok önemli bir anlamı vardır. Öncelikle köleliği kolaylaştırmaktadır (3). Ayrıca, hükümdarlar bu tür kayıtlarla birden fazla yaşam sürmüşler; bir kez kendi hayatlarında daha sonra da anıtlar ve yazıtlarda kaydedilmiş olaylar yoluyla insanların zihinlerinde taklit edilecek modeller olarak yaşamışlardır. Giderek kaydedilmiş yaşam, yaşamakta olan yaşamdan daha önemli olmaya başlamıştır (4).

Göçebeler ve köylüler, vergi tahsildarlarının kullandığı bu garip, "esrarlı" şekillerin (harfler ve sayıların) her seferinde kendi yararlarına işlemediğini görüyorlardı. Yazı ve rakamlar şehirlilerin elinde adeta büyü, *şer* güçlere dönüşmüştü. Bu yüzden özellikle göçebe halkların, *şehir*, ve onu yaratan yazıya duydukları nefrete sıkça rastlanır. Örneğin Yunus Emre'nin, okuma yazma bildiği halde, kendini bilmez göstererek yazıyı, okumayı eleştirdiği bir çok şiiri vardır. Aynı şekilde Reha Çamuroğlu, Moğollar'ın kitapları yakmalarının ardında da aynı gerçeği görüyor.

Yazının kurucu unsurları olarak harflerde yapılacak yorum ve te'viller (5) ile, yazı ve onun ürünü olan kaydedilmiş yaşam

değiştirilmeye, onun dayattığı değerlerden, ödevlerden ve yaşam tarzından kurtulmaya çalışılır. Böylece sadece yazı değil, kurulu yapısıyla dil de tehdit edilir; dilin kısıtlayıcılığından kurtulmaya çalışılır (6).

"Harflerin bilimi, eski çağdan beri vardır. Kökleri hem Sârnî dünyaya, hem Grek eski çağa dayanır. Daniel'in kitabında ve ona maledilen metinlerde de görülmektedir."(7). Harfçiliğe bir başka örnek de Yahudiler'in **Kabbala'sıdır** (8). Kabbala, çeşitli zamanlarda yazılmış, yazarları belirsiz kitap ya da kitaplardır. Bir bütün olarak 12. veya 13. yüzyıllarda ortaya çıkmıştır, fakat kökenleri çok daha eskiye dayanır. Kabbala, **Sefer Jezirah** (Yaratmanın Kitabı) ve **Sefer Hazzohar** (Işığın Kitabı) adlı iki kitaptan oluşur. Amaç, harf ve sayıların esrarını çözerek Tevrat'ı yorumlamaktır. Kabbala'ya göre varolan herşey sonsuz bir ışık olan Allah'tan gelir. Allah ancak kendinden çıkanlarla yani görünenlerle anlaşılabilir. Meydana çıkmamış, görülemeyen Allah, bilinemez.

Hurufî tasavvuf; Ali'nin, ayetlerin kapalı anlamlarını ve gizliliklerini açacak anahtarını elinde bulundurduğuna inanılan Şii gelenekte ayrı bir gelişme gösterdi. İslamiyet'te Hurufî'ler için uygun ortam, Kur'an'ın bazı surelerinin başında birbirinden ayrı ve anlamsızmışçasına duran ve **Huruf-u Mukatta** denilen harfler oluşturur. Bu harflere yorum getirme çabası Sahabiler devrinde başlar. Şii geleneğe göre harflerin bilimi altıncı imam **Ca'fer el-Sâdık'a** dayanır. O da bu bilgi'yi, kendisine Ali'den devredilen ve geleceği haber veren **El-Cefr** adlı sırlı bir kitaptan almıştır. Ali'nin şu sözü ünlüdür: **Kur'an Fatiha'dan, Fatiha besmeleden, besmele Ba harfinden ibarettir. Bense Ba harfinin altındaki noktayım.**(9)

Hallac-ı Mansur (ölümü 922) yazdığı kitaplarda harfler ve sayıların gizli anlamlarına değinen ilk İslam harfçisidir ve tanrıyı insanda görmenin bir sonucu olarak ilk kez **Enel-hakk** diyen de o olmuştur ve hu sözü yüzünden idam edilmiştir.

Daha sonra Endülüs kökenli İslam düşünürü **Muhyiddin ibn'ül Arabî** (1165-1240) kabbalacıların etkisinde kalarak **El-fütuhat EI-Mekkiye'de** (10) harfçiliğin bir çok örneğini sergiledi.

Hurufilik Fazlullah Astarâbâdî (1339-1340; 1394) tarafından yaygınlaştırıldı. Öğretisinin öncelikle Azerbeycan'da, Orta Asya'da Çağatay Türkler'i ve Arap olmayan öbür uluslar arasında bir çok inananı oldu. Düşleri yorumlama ve düş sırasında açıklamalar alma gücü vardı. Mahpusluğu sırasında yazdığı **Hâb-nâme** (Uykuya Dair Risale)'de Fazlullah, yakında öleceğini haber veren bir rüyadan bahsetmiştir. Gerçekten de Astar-âbâd'a gitmek üzere yola koyulmuşken Azerbeycan'ı babası Timur'un adına yöneten **Miranşah'm** (11) buyruğu ile tutuklanır. Bir yargılamadan sonra, küfr'de bulunma suçuyla 1394'de (56 yaşında) idam edilir. Cesedi, ayaklarından sürüklenerek çarşı pazar dolaşılır.

Fazlullah'ın katlinden sonra bazı müridleri Anadolu'ya ve Rumeli'ye göçettiler. Fazlullah'ın önde gelen minicilerinden biri de aynı zamanda damadı olan (12) **Nesimî** idi. O da daha sonra Halep'de diri diri derisi yüzülerek öldürülmüştür (1418). Nesimî'nin görüşleri ise Fazlullah'ın tersine harflerin yerine Aşk üzerine kuruludur. Yaratışın merkezinde, insana kendi Nûr'unu vermiş bulunan Allah vardır. İnsan kendisinden verme ve kendini miikemmelleştirme yoluyla Tann'ya yaklaşır ve onunla bütünleşir. En büyük mutluluk Tanrı'da yokolma, "fenâfillah" halidir. Ruh durmadan dolaşarak önce maden, sonra bitkiler, hayvanlar ve sonunda insan olmak üzere değişen cisimler aleminde yaşama döner durur. Son konak, tanrıyla bir olmadır. İnsan kendini bularak tanrısallığını ve tanrısal doğasını bulacaktır.

Anadolu'ya gelen Hurufiler Bektaşiler'e sığındılar. Bugün Hurufilik Bektaşilik'leöyle içice geçmiştir ki ikisini birbirinden ayırmak mümkün değildir. Bektaşilikteki, her insanın yüzünde **elif, lam, ha** harflerinin yani **Allah** sözcüğünün yazılı olduğu inancı, Hurufilik'ten kaynaklanır (13). Tanrı insanın yüzünde görünür; insan yüzü tamının bir yansımasıdır.

Hurufilikte insan, **Kur'an-ı Natık** (Konuşan Kur'an)dır. Kağıda geçirilmiş Kur'an'a ise **Kur'an-Samit** (Sessiz Kur'an) denir. Hurufilikte, Kur'andaki sözcükler arasında, sayısal ve harfsel bağlantılar yoluyla 28 veya 32 sayılarına ulaşılır (Arap alfabesinde 28, İran alfabesinde 32 harf vardır). Harfler; yazışın, sözün, usun karşılığıdır. Tanrısal kelim (logos), harflerdir ve insanın yüzünde, vücudunda, ruhunda tecelli ederler. Fazlullah'a göre 32 harf, gerçekte tek bir harf ve her harfde varlığın Birliği (Vahdet-i Vücûd) görülür. Fakat bunu göstermek için hurufilerin başvurduğu teknik son derece keyfidir. Ama teknik keyfi de olsa bu sayılara ulaşmaktaki amaç insanın konuşmasına ve insana ulaşmaktır. Çünkü insan dil aracılığı ile **Kenzi Mahfi** (Gizli Hazine) olan Allah'ı ortaya çıkarmakta, var etmektedir; onu **Hû** (O) durumundan, **Allah** durumuna getirmektedir. Burda önemli olan nokta konuşan insana, kayıtlar ve kayıt edilmiş kutsal metinler karşısında üstünlük vermesidir (14). Konuşan Kur'an her an yenilir, kalıplaşmadan yaşar (15).

İbn-i Arabî'ye göre Allah zatı itibariyle **Hakk** (Gerçek); tecelli eden, açılan haliyle de **Halk'tır** (Yaratılmış). Bu, *vahdette hasret, hasrette vahdet* (birlikte çokluk, çoklukta birlik) şeklinde ifade edilir. Allah **oldurdıklarından** kalkılarak bilinebilir, bunların başında da insan gelir. İnsan evrenin kaynağı ve varlığın özüdür. İnsan; özünde bütün alemleri toplamış küçük bir kainattır. Mikrokozmoz olan insan ile makrokozmoz olan Kainat, her biri kendinde diğerini yansıtan karşılıklı iki ayna örneği birbirlerine bakarlar ve her ikisi de kendi içlerinde ortak prototiplerini yani **Evrensel İnsan'ı** (el-insan'ül-Kâmil) yansıtırılar. Her insan Evrensel İnsan olma potansiyeline sahiptir.

İnsanın tanrısallaştırılması (hulul), hurufi inancın temelini oluşturur. Yaratıcı, Kemâl'ini insanı yaratışta bulmuştur. Fakat Tanrı insanda ancak Kemâl'in en yüksek noktasına erişildiği zaman görünür (tecessümeder); bu da şehadet acıları ve kendini feda ediş ile elde edilir. Allah bir erektir. Kâmil insan, tanrıya ulaşmakta köprüdür. Eğer ruh Kemâl'e ve tanrının bilgisine ulaşılan bir kendini biliş düzeyine ermeyi başaramazsa, bilgisiz gelmiş ve bilgisiz gitmiş olacaktır. "Bu dünyada kör olan, öte dünyada da görmeyecektir" (Gece Yolculuğu / Isrâ Suresi 73. Ayet).

Hurufilik batınî düşünceler arasında, şehire en fazla hitap edenlerden birisidir. Bu yüzden de heterodoks (16) düşünce, şehre hurufilikle girmiştir. Hurufiliğin etkisiyle Anadolu heterodoks İslamı aynı topraklarda yaşayan diğer kültürlerden halkları, uzlaştırmacı evreni altında toplayabilme kapasitesini geliştirdi ve daha olgun bir biçim aldı (17).

Notlar:

- (1) Kur'an'ın kutsal dilinin harfleri Kur'an'da ve kainatta tezahür eden imkânları sembolize eder.
- (2) irene Melikoff, Uyur İdik Uyardılar, Cem Yayınevi, 1993.
- (3) Levi-Strauss'dan aktaran Reha Çamuroğlu, Sabah Rüzgârı, Metis Yayınları, 1992, s. 14.
- (4) Lewis Mumford'dan aktaran Reha Çamuroğlu, a.g.e. s. 14-15.
- (5) Te'vil, zahirden batına yani dış gerçeklikten iç gerçekliğe giderek söze ayrı bir anlam vermek; onu, başlangıcına, kaynağına götürmektir. Vahy'in bir zahiri bir de batım anlamı vardır. Sufiler Kur'an'ın batınî anlamını ortaya çıkarmak için te'vile başvururlar. Doğaya uygulandığında te'vil, doğadaki fenomenlerin (olguların) derinine inerek bu fenomenlerin gizlediği numenleri bulmak demektir. Çünkü kainatta her şey zahiri değerinin yanı sıra

sembolik bir anlama da sahiptir. Arapça'da; doğadaki olgulara, Kur'an ayetlerine ve ruhun iç durumlarına -te'ville varılan iç anlamları birbirleriyle bağlantılı olduğundan dolayı- ayet, yani işaretler adı verilir. Sufi, doğadaki tezahürlerin iç anlamına nüfuz eder, sonra dindeki inançlara ve ibadetlere, en son olarak da kendi ruhuna nüfuz eder ve tüm bunların içindeki aynı manevi özü kavrar. Bkz. Üç Müslüman Bilge, S. Hüseyin Nasr, İnsan Yayınları, 1985, s. 115-116.

(6) R. Çamuroğlu, a.g.e. s. 17.

(7) irene Melikoff, a.g.e. s. 183.

(8) Kabbala: Gelenek, geleneksel bilgi, hikmet.

(9) Nokta ilmi taraftarları da hurufiler gibi evreni ve insan varlığını nokta ile açıklar ve yorumlarlar. Bütün varlıklar bismelenin başındaki noktadan çıkmış, her şeyin aslı noktadır derler. Bkz. Bektaşilik ve Edebiyatı, Besim Atalay, Ant Yayınları, 1991, s. 58.

(10) El-Fütuhat El-Mekkiye, Nihat Keklik, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990.

(11) Maranşah, Şahmaran, Yılanların Şahı.

(12) Bkz. irene Melikoff, a.g.e. s. 188.

(13) Aleviler ve Bektaşiler tarafından bıyığa verilen önem Hurufilerden gelir. Tanrısallığın yani Ali adının insan yüzünde belirebilmesi için, bıyıktan vaz geçilmez. Kaşların çizgisi ayn'ı, burun çizgisi lam'ı ve bıyık eğimi yâ'yı oluşturur ve böylece insan yüzünde hem sağdan hem soldan Ali adı okunabilir. (Bkz. irene Melikoff, a.g.e. s. 195.) Ayrıca, burun: elif, iki tarafı: lam, gözler: h 'dir. Karşılıklı Allah olur. Gözler: m, yanak: hin, burun dibi: dal, yanakla burun arası: m 'dir., Muhammed olur. Bkz. Besim Atalay, a.g.e. s. 59.

(14) R. Çamuroğlu, a.g.e. s. 23.

(15) Burada Bektaşilik'te son derece önemli olan ibn'l vakit kavramı karşımıza çıkar. Heterodoks derviş zamanın çocuğudur. Kendini geçmişle, kutsal metinlerle, belgelerle sınırlamaz. Hurufilik bu kalıplaşmayı aşmanın yollarından biridir. İbn'l vakit anlayışına göre geçmiş-şimdi-gelecek bir üçlü oluşturur. Geçmiş ve gelecek şimdiki zamanın içindedir. Zaman sadece şimdiki zamandır yani andır. İşte Bektaşî bu vaktin oğludur.

(16) irene Melikoffun kitabında Turan Alptekin'in cemaat dışı olarak çevirdiği heterodoks sözcüğünü Reha Çamuroğlu, Tarih Heterodoksi ve Babaîler isimli kitabında, Ortodoksluğun karşıtı olarak, 'kabul edilmiş dini esaslara aykırı olan' şeklinde tanımlıyor. Dersîah Yayınları, 1990, s. 135.

HAYALET GEMİ

Aylık Dergi Sayı 7 Nisan 1993
10000 TL KDV Dahil

**Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri
Müdürü**

Yerelması İletişim Evi
adına
A.BaburAKYOL

Yazı Kurulu

Selçuk AKMAN Sedef ERKMAN
Murat GÜLSOY Nazlı ÖKTEN
Pınar TÜREN Halide VELİOĞLU

Katkıda Bulunanlar

Nejat AKSOY Ferhat AKTAN Coşan BORA
Çiğdem ÇALKILIÇ Derya ERKENCİ
Murat ERKMAN Serpil GÜVEN
Sahri GÜRSES Ergun KOCABIYIK
Adnan KURT Bedirhan MUHİP
Sadık TÜRKSAVAŞ Kaan YAZICIOĞLU

Kapak Tasarımı

Yalçın KARACA

**Reklam ve Halkla İlişkiler
Sorumlusu**

Nimet OLCAR

Dağıtım Sorumlusu

Bora USLUSOY
Handan OLCAR

Reklam Koşulları Arka Kapak 3000000 TL
Kapak içi 2400000 TL (Renkli) 1500000 TL
(Siyah-Beyaz) İç Sayfalar 1600000 TL (Renkli)
1200000 TL (Siyah-Beyaz)

Abone Koşulları 100 000 TL (Yıllık) KDV
Dahildir.Hesap no. 4151-207 Bahur Akyol T.C.
Ziraat Bankası Çmenzar Şubesi

Yazışma Adresi Hayalet Gemi

Yerelması İletişim Evi Bahariye cad. Hacı Şükrü
Sok. Sağlık ap. Kal 3, Daire 7 Kadıköy -İST.
Tel 41 42 45 7 Faks 41 42 45 8

Eğer **Hayalet Gemi** ile
ilişki kurmak
istiyorsanız...

Herhangi bir evin loş
odalarından birinde
gözlerinizi kapatın.
Ve karanlıkta bir koltuğa
kendinizi bırakıp,
geçmişi ve geleceği
ve

en önemlisi bugünü
düşünüp sorular sorun.

Sonra
yaklaşmakta olan
Hayalet Gemi 'yi
düşleyin.

Ya da
bize yazın.

TÜRK YAZININDAN SEÇİLMİŞ

AŞK
ŞİİRLERİ

DERİSİN
İNCİ ASENA

UMUT
ŞİİRLERİ

DERİSİN
TURGAY FİŞEKÇİ

CEZAEVİ
ŞİİRLERİ

DERİSİN
REFİK DURBAŞ

KISA
ÖYKÜLER

DERİSİN
SEMİH GÜMÜŞ

AŞK
ÖYKÜLERİ

DERİSİN
SEMİH GÜMÜŞ

ÇIKTI!

değerli kitaplar yayımlar.

Bize küçük" geliyor. Ama önemli.

*Sanat dizisinde 15 kitap,
30 tane edebiyatta (15 de şiir için),
modern düşünceden 15 eser,
12 tiyatro kitabı, 8 klasik, 6 seçme,
15 çocuk kitabı, aylık bir çocuk dergisi,
bir kültür dergisi, 2 ansiklopedik kaynak,
ustalara 3 kitap ve diğerleri...
Kısaca yılda 130 kitap,bize küçük geliyor.
2-3 bin okuyucu da (Türkiye'de bir
kitabın ortalama baskı/satış miktarı).
Bu nedenle seçiyoruz.
Ve bu seçilmiş kitaplar önemli,
hem bizim hem sizin için.

Y A P I K R E D İ Y A Y I N L A R I

YKY KİTAPLARI İSTANBUL, BEYOĞLU • ANKARA, KIZILAY • İZMİR, ALSANCAK
DİĞER SATIŞ NOKTALARIMIZ İSTANBUL, AKADEMİ • DÜNYA GENÇLİK MERKEZİ • GENÇLİK • İLPA • KARUM • NET GALLERIA
• NEZİH • PANDORA • YAPI ENDÜSTRİ MERKEZİ • YENİ ŞAFAK • ANKARA, DOST • İLPA • İMGE • TURHAN
• İZMİR, AKADEMİ • ALTAY • İLPA • İLERİ • NET • BURSA, DÜNYA AKTÜEL-HAŞET • ANTALYA, ADA • BANDIRMA, OZAN SANAT EVİ